

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6-50
za en mesec " " " 2-20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—

V upravljanju prejeman mesečno K 1-70

SLOVENE

Inserati:

Enostolpna petlitrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostolpna petlitrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izvenom nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvu je v Kopitarjevi ulici št. 6. —
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ogrske poštne
hran. račun št. 26.511. — Upravišškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 8 strani.

Deželni zbor kranjski.

Seja 13. februarja 1912.

NADALJEVANJE PRORAČUNSKE
DEBATE.

Deželni glavar otvori ob 3. uri po-
poldne sejo, ki se je bila ob pol 2. uri
prekinila. Besedo dobi poslanec

dr. Lampé.

Predgovorniki, ki so govorili con-
tra, so povedali vse slabo, kar se slabe-
ga sploh da povedati. Proračuna-
ni deficit kritikovati, je najlozja na-
loga na svetu, predloga pa, kako bi se
ta primanjkljaj pokrila, pa od gospodov
nisem slišal nobenega. — Najpreje
moram g. poročevalca dr. Kreka popra-
viti v toliko, da mi je pripisoval zaslu-
ge, katerih nimam. Marsikaj se je sto-
rilo tudi na iniciativo g. grofa Barbo-
ta, ki mu na tem mestu izrekam za to
zahvalo. Za njegovo resolucijo, naj de-
želni odbor, kolikor le mogoče, varčuje,
bomo tudi mi glasovali. — Grof Barbo
je našo deželno upravo primerjal s
Koroško. Glede tega sem jaz druga-
čnega mnenja. Koroška stoji finančno
na čisto drugi podlagi kakor Kranjska.
Tam so tudi različne deželne zakla-
de unificirali, faktični deficit znaša
1 milijon K, imajo pa 75% doklado na
direktne davke in 120% doklado na
vino. Če bi mi kranjskega davkoplače-
valca tako obremenili, bi imeli 2.200.000
kron več dohodkov in bi izkazali 1 mi-
lijon prebitka! — Grof Barbo se je iz-
podtikal tudi na tem, da se podpore
ne enakomerno razdeljujejo. Ta pojav se
da razlagati iz tega, da se tudi narodno-
gospodarski razvoj v deželi ne vrši enako-
merno; kjer je za-
družno gibanje večje, tam je tudi na-
predek večji, večji je tudi tam, kjer so
prometna sredstva bolj razvita. Na-
predek je dalje odvisen od izobrazbe
ljudstva. Te difference se kažejo ravno
tudi v podporah. Sicer pa imajo pod-
pore deželnega odbora bolj vzgojen na-
men, služijo za vzpodbudo in za zgled,
so bolj splošnega pomena kakor za ko-
rist posameznika. Kar se Kočevja tiče,
je veliko krajev, ki so bolj potrebni,
n. pr. Bela Krajina, kjer smo zlasti
za oziroma na novo železnico več storili.
Nadalje so Kočevci med seboj tudi ne-
edini in se glede mnogih reči ne mo-

rejo med seboj razumeti. Dr. Egru
odgovarjam, da dobiva nemški del pre-
bivalstva več kakor slovenski. Vsa na-
ša kmetijska družba je dobila 20.000 K
podpore, kočevska podružnica te druž-
be sama pa celih 26.000 K! (Čujte! Čujte!)
Govornik se obrača proti nemš-
kemu časopisu, ki očrnuje našo de-
želo, da nemški del prebivalstva zatira.
— Eno podporo smo pa res čitali in si-
cer za dijaško podporo za-
logo v Kočevju. Odbor te zaloge, v
katerem sede večinoma c. kr. profe-
sorji, je namreč sklenil, da črta pod-
poro vsem onim dijakom, ki so člani
marijanske kongregacije. (Klici ogor-
čenja.) To vpije do neba! Dijake, člane
kongregacije, so v šoli zasramovali,
jih pretepali, in kar je najgrše, nemš-
konacionalni profesorji, ki jih je po-
slal v deželo »Volksrat«, so te dijake
začeli preganjati! (Veliko ogorčenje.)
— Poslanec Povše: Vlada pa molči! Kli-
cali so celo državnega pravdnika na
pomoč (Klic: Hegemann!), da bi kon-
gregacijo zatrl in dijake kaznoval. Ker
pa vse to ni nič pomagalo, so sklenili
dijake izstradati. In kako so ti dijaki?
Konstatiram, da so to najboljši dijaki
in edini, ki je maturo z odliko napra-
vil, je član kongregacije. (Čujte! Čujte!)
Tudi na nemški gimnaziji v Ljub-
ljani se kažejo slični pojavi, o čemer
bomo pa govorili na drugem mestu. —
Da se povrtno k časopisu, ne
delam poslanecev odgovornih za posa-
mezne notice, pač pa so kolikorotiko
odgovorni za duha, ki v časopisu vla-
da, in v tem oziru omenjam, da je ravo-
no »Grazer Tagblatt« glede na ravno-
kar vršče se zasedanje pisal, da je
kočevska posojilnica »klerikalna«.
(Čujte! — Dr. Eger: »Druckfehler!« —
Veselost.) Ampak te tiskovne napake
so postale že navada. (Veselost.) Naj pi-
šejo gospodje, kar hočejo, vendar pa bi
jih pozvali, naj saj ugleda kranjske
dežele po vsem svetu ne ponižujejo. —
Dr. Triller se je pritoževal nad si-
stemom, kako se deželne podpore raz-
deljujejo. Gospodje nam nalagajo vso
odgovornost, nam to odgovornost, ko-
likor le morejo, otežujejo, potem pa
protestujejo zoper to, da nasprotnih
struj, ki streme za tem, da naše delo
sploh onemogočijo, ne podpiramo. Pri
podporah jemljemo mi oziroma ves veli-
ki kulturni razvoj, v katerem se naha-
jamo. Če bi se tu svobodomiselnih
stranke nahajale v večini, ali bi naš
človek dobil kakšno podporo? Ne sa-

mo, da bi nobenih podpor ne dobili,
gledali bi na to, da se nas sploh ugo-
nobi, kakor se dela na Francoskem in
Portugalskem! (Veliko pritrdjevanje pri
večini. — Dr. Triller ugovarja. — Dr.
Triller: Mi smo za pravico! — Smeh.)
— Grof Barbo nam je očital, da manj-
šino brezobzirno majorizujemo in
da majorizujemo celo pristaše v
lastnem klubu. (Smeh.) Mi se glede
vsake stvari pomenimo in nastopamo
v zbornici solidarno. Pač pa majorizu-
je veleposestvo svoje člane. Kje so ka-
toliški pristaši v veleposestvu, kje je
slovenski veleposestnik, kje so konser-
vativci. Danes prevladuje v kranjskem
veleposestvu bojevit nemškonacional-
na struja. (Tako je!) — Dr. Triller je
kritikoval subvencijo »Zadružni
Zvezi«. Ta podpora je popolnoma
upravičena, ker izvršuje »Zadružna
Zveza« sama revizijo, katero bi sicer
moral posebni deželni urad. Kar se tiče
pokrajinskih zvez, je stvar v tiru. Od
vseučiliškega zaklada pa »Gospodarska
Zveza« ni niti vinarja dobila. (Čujte!)
»Gospodarska Zveza« stoji na last-
nih nogah trdno in krepko. — Kar se
tiče gasilstva, je »Deželna zveza
gasilskih društev« svojčas podpore
razdeljevala brez ozira na to, jeli ka-
kšno društvo podpore potrebno ali ne.
Mi pa vprašamo županstva glede pod-
pore in bomo dali podporo takim gasil-
nim društvom, ki so je res potrebna,
ki delajo v sporazumu z županstvom
in ki hočejo res kaj narediti. — Dr.
Triller je nadalje zahteval kontrolni
ni organ nad deželnim odborom.
Mi pa stojimo na stališču avtonomije,
deželni odbor je izvršujoč organ dežel-
nega zbora, kojega zaupanje uživa.
Druge kontrole ne potrebuje. — Kar se
tiče prorokovanja dr. Trillerja,
da bomo leta 1913 »štacuno zaprli«, se
jaz na polje prorokovanj ne bom po-
dal; zadnji prerok je že davno umrl.
(Veselost.) Zdi se mi pa, da bomo leta
1913 naredili črto, napravili računski
zaključek in začeli delati proračun za
1914. (Veselost.) — Dr. Triller se je pri-
toževal nadalje nad gerentstvi. O
tem je že dr. Pegan svoje povedal. Mi
smo nekatere občinske odbore razpu-
stili iz ljubezni do prave in zdrave au-
tonomije. Deželna vlada je bila istega
mnenja kakor mi, le v enem slučaju,
glede Kostanjevice, nam ni hotela ugo-
diti. Tu so pa nastopili kostanjeviški
kmetje sami in so z občinskim odbo-
rom pomedli. Pri deželni vladi je ne-

kaj gospodov, ki preveč verjamejo libe-
ralnemu časopisu, ki vpije in pretira-
va. Ti uradniki, ki so navajeni, da
imajo vse za res, kar je zapisano, mi-
slijo, kako je močna stranka, ki toliko
vpije. V resnici pa je to le napihnjen
mehur, ki takoj poči, če po njem uda-
riš. (Veselost.) Vlado prosimo, da bi
imela včasih saj toliko pameti, kakor
so jo imeli kostanjeviški kmetje. (Vese-
lost.) — Pridem k tovarišu g. Gang-
lu. Gangla imam jaz zelo rad (Vese-
lost.), ne toliko zaradi sebe, ker mene
on nikoli ne citira (Veselost.), ampak
zato, ker tako zasleduje dr. Krekove
govore in mu vedno sledi korak za ko-
rakom. (Velika veselost. — Turk: Živio
Krek! — Veselost.) Oba sta filozofa,
Krek in Gangl. (Veselost.) Le da dr.
Krek tudi svoja dejanja spravlja v
sklad s svojo filozofijo. Gangl je velik
del dr. Krekove filozofije posvetil vpra-
šanju razveljavljanja Ribnikar-
jevega in Reiserjevega mandata. Naj
se le z dr. Krekom pomeni, kako so
sklepi, ki jih je izvajal iz razveljavlje-
nja teh mandatov, v soglasju s Kreko-
vim sistemom. Jaz vem, da smo mi v
tem oziru popolnoma stvarno postopa-
li. Mi smo svoje mnenje glede tega
vprašanja natančno formulirali že
preden smo vedeli, ali bosta Reiser in
Ribnikar kandidirala. In če se danes
ob priliki volitev v trgovsko in obrtno
zbornico sliši, da liberalci izjavljajo:
Danes se bomo mi maščevali, če se sli-
ši, da hočejo veliko naših glasov raz-
veljaviti, izjavljam, da bom, ako se te
uresniči, zastopal tu stališče, da se
tudi mandata iz trgovske
zbornice razveljavita! (Odo-
bravanje.) — Govornik omenja na to
predlog poslanca Gangla glede kultur-
nega davka in pravi, da je fin. mini-
strstvo izjavilo, da je ta davek nemo-
goč. — Kar se pa učiteljstva tiče,
ni res, da hočemo nad učiteljstvo po-
staviti novo oblast. Ubogo učiteljstvo
ima že zdaj preveč oblasti nad seboj,
vsako besedo mu predpisujejo in če bi
se hotelo po vseh predpisih ravnanj,
bi postalo mrtev stroj. Če pa smo žu-
panstvom naročili, naj nam poročajo
o lokalnih in individualnih razmerah
učiteljstva, da bomo draginjsko do-
klado prav razdelili, ne pomeni to no-
benega poniževanja. Če bi vlada to reč
v rokah imela, pa bi bila naročila taka
poizvedovanja zandarjem. (Gangl: Po-
tem bi pa bilo še slabše.) No, torej! —
Dr. Triller je dejal, da bo ljudstvo

LISTEK.

Ivan Mazovec:

Iz našega juga.

(Dalje.)

Lepo, priznam! Toda ali se Ti ne
zdi, da je politika vaše stranke vendar
le preveč negativna in da predvsem ne
vpoštevata seljaka. Baš vsled tega, ker
ima Stjepan Radić kot glavno točko
svojega programa pomoč seljakom, ne-
kateri Slovenci z njim simpatizujejo,
kar vas Hrvate tako jezi. Stranka pra-
va bi morala kmetom posvečati vsaj
toliko pozornosti kot Radić!

»Kdo pa pravi, da je ne?! Čitaj
vendar program stranke prava iz leta
1896., pa se prepričaj! Razven tega pa
moram reči, da na gospodarskem po-
lju vlada sama dosti napravi in se za
vse te stroke briga; pa tudi če jo naša
stranka tozadevno na kaj opozori, ali
zahteva, navadno ne odide praznih rok.
Stjepan Radić je naš najhujši sovra-
nik: prvič v kulturnih vprašanjih, ker
je proti krščanstvu; drugič v politiki,
ker je nagodbenjak in bi se v slučaju,
da bi vodil večino, niti najmanj ne pre-
mišljal prevzeti vlade na nagodbeni
podlagi. Kar se pa tiče seljaškega pro-
grama, ga ima pa tudi naša stranka,

samo da je mnogo popolnejši kot Ra-
dićev. Kako in zakaj se vkljub vsemu
temu Slovenci zavzemate za Radića,
mi je uganjka. Splošno pa moram reči,
da se mi še vedno držimo misli Ante
Starčevića: nam je slobodna Hrvat-
ska prvo in najvažnejše in zato zaen-
krat lahko tudi trpimo pomanjkanje,
samo da se približujemo svojemu
cilju.»

Kake cilje zasleduje torej zaenkrat
z ozirom na sedanjo konstelacijo po
Tvojem mnenju stranka prava?

»Stranka prava zasleduje zaenkrat
cilj izpodkopati tla koaliciji, Radiću . .
sploh onemogočiti polagoma vse na-
godbenjaške elemente in tako strmo-
glaviti nagodbo. Toda pomni dobro:
naša stranka se bori proti zistemu, ne
vodi pa malenkostnega osebnega boja
proti posameznim osebam in najsi bodo
tudi nosilci tega zistema. Zato vidiš
tudi, da so bili frankovci do sedaj v
najboljših osebnih in družabnih odno-
šajih z vlado in da so gospodarske po-
stulate svojih volivcev pri vladi tudi
lahko uveljavili. — Kako se bo pa
delo in taktika naše stranke razvila v
prihodnosti, o tem se pa zaenkrat še

*) Značilni so v tem oziru nekro-
logi, ki so jih hrvatski listi v decem-
bru leta 1911. priobčili ob priliki Fran-
kove smrti.

ne more soditi, ker ne poznamo bodoče
konstelacije. Omenil sem pa že, da bo
kulturno vprašanje zadobilo odločilno
vlogo in da bo boj za ali proti nagodbi
popolnoma izginil, ker nagodbe — ne
bo . . . V očigled novim razmeram bo-
do tudi sedanje stranke prisiljene za-
vzeti novo stališče, razširiti svoje pro-
grame, odločiti se za nove vidike, spre-
meniti firme . . ., da se lahko reče:
nastalo bo popolnoma novo grupiranje
političnih strank. Pa to je vse »Zu-
kunftsmusik«! Eno je predvsem po-
trebno in to naj bi bil vedno naš »Ce-
terum censeo«: Mi katoliški Hrvati bo-
dimo pripravljeni za vsak slučaj, za
vsako konstelacijo! Ne smemo se dati
zvesti in oslepiti od sedanjosti, ki je
tako fluktujoča kot le kaj. Treba gle-
dati v prihodnost, koje konture se za
večje oko že pojavljajo precej jasno na
našem horizontu.»

Da, nova doba prihaja v naše de-
žele; o tem pišejo mnogo že Nemci, pa
tudi Francozje in Lah. Zdi se mi pa,
da bomo v tej novi dobi tudi mi Slo-
venci igrali važno vlogo. Daj, povej mi
svoje mnenje o naši vzajemnosti! Zelo
sem radoveden!

»Kaj misliš? O tej stvari bi se dalo
mного govoriti in v najrazličnejših
smereh. Vprašuješ to bolj na splošno?«
Konkretno! Ti imaš zopet prav! Ta
problem je silno obširen in se da od

različnih strani obdelovati. Moram Ti
vprašanje detaljirati. Zdi se mi, da pri
Hrvatih zanimanje za vzajemnost s
Slovenci ponehjuje, zato ker smo mi
Slovenci v veliki večini konsekvantni
katoliki in se ne bojimo te zastave
dvigniti tudi pred širšo javnostjo. Hr-
vatje pa zaenkrat tega našega boja no-
čejo vpoštevati, bodisi zato, ker pri njih
zaenkrat v saboru*) še ni toliko aktu-
alen, ali pa, ker so — kot naši slovenski
liberalci — sovražniki krščanskega sve-
tovnega naziranja in bi kot taki v kal-
nem z večjim uspehom ribarili . . . Zdi
se mi, da smo mi Slovenci Hrvatom
samo za štafažo pri njihovih narodnih
in državno-pravnih postulatih, da se Hr-
vatje radi poslužujejo naše pomoči,**)
da nas pa pri kaki državno-pravni po-
jedini ne bi pripustili k mizi. Sklepan
to iz tega, ker se pri oficijelnih formu-
lacijah hrvatskih zahtev malokdaj
omenjajo tudi slovenski postulati in se

*) V javnosti se že davno bije, pri-
merjaj časopisje!

**) Apatijo Hrvatov, ki se semintja
opazuje z ozirom na vzajemnost, dobro
označuje Ivo Jelavić v »Luči«, VII. 20.
dec. 1911., stran 40. — I ovo je sve na-
stalo inicijativom Slovenaca — Hrva-
tima je sve to preko njihove volje na-
gurano i nametnuto, a za njihovo
vlastito dobro.»

proklinjalo naše gospodarstvo. (Dr. Triller: Številke!) Čudno je, da je naša stranka, ki se toliko izpodtika nad temi številkami, izjavila, da se podrobne debate ne udeležijo. V generalni debati je kaj lahko govoriti, generalno zabavljati zna vsak, mi vas vabimo, vzemite v roke podrobni proračun, pokazite nam tisto številko, ki je prokleto, da jo bomo skupno prekleli in bomo to prokleto število potem na grmadi sežgali, če hočete. (Veslost.) Resna stranka je le tista, ki se upa preiti v podrobno razpravo. (Veliko pritrdjevanje.) — Gospod Lenarčič se boji za banko. Ne prorokujem nič, izražam pa mnenje, da bo ta zavod dobro prosperoval. Kar se izkaza dolgov tiče, je v proračunu povedano, koliko je treba anuitet plačati. — Naša izobrazevalna društva pa, ki jih je Lenarčič napadel, so celo našo deželo kulturno povzdignila, v njih se mladina pripravlja za resno delo v javnosti, pisanje, pretepi, zapravljanje, se je po njih omejilo. (Pritrdjevanje.) — Kar se hidroelektričnih central tiče, se je g. Lenarčič pokazal za pristnega manchesterskega liberalca. Kritika od take strani mi čisto nič ne imponira. O načrtih pa deželni odbor zato ni poročal, ker se vrše jako važna pogajanja z veleindustrijo za odjem 8 do 9000 konjskih sil in takih stvari ne gre na veliki zvon obešati. Ali nam zaupate ali pa ne. Da je pa naše delo racionalno, dokazuje najnovejši zvezek vodnega katastra, ki ga izdaja ministvo za javna dela, in v katerem je izračunano, da se nahaja v obrečju Podkorenske, Bohinjske Save in do Završnice nad 42.000 konjskih sil, izrabljenih je le 7000, na padcu se izgubi 1507 konj, izrabljivih je tedaj še nad 33.000. Naši načrti slone na realni podlagi, prvi strokovnjaki Avstrije pri njih sodelujejo. Hidroelektrične centrale so le tam pasivne, kjer so se omejili zgolj na oddajanje luči in na poljedelske svrhe, tam, kjer je kaj industrije, pa stvar gre. Kakor sem rekel, se z veleindustrijo glede odjema toka pravkar pogajamo. — G. Lenarčič nam je glede združništva očital neplemenitost. Mi direktno nikoli nismo liberalnemu združništvu škodovali, le podpiramo je ne. Liberalna stranka pa je z vsemi sredstvi skušala naše združništvo ubiti, da, celo voditelje našega združništva je tirala pred sodnike, da bi jih spravila v ječo in uničila. (Tako je!) To se, gospodje, tako hitro ne pozabi, in zato se od vas v tem oziru ne pustimo učiti plemenitosti! (Pritrdjevanje.) — G. Lenarčič se boji tudi za prihodnjo generacijo, da ne bo mogla dolgov plačevati. Jaz se za prihodnjo generacijo ne bojim. Ali ne bo prihodnja generacija uživala bogate sadove kapitala, ki smo ga mi investirali? Jaz sem prepričan, da bo, ko bo brala zgodovino tega deželnega zbora, našim možem hvaležna, da so toliko zanjo storili. (Pritrdjevanje.) Naša vest nam pravi, da smo pošteno gospodarili, in vi sami, gospodje od nasprotne stranke, ste v svojem srcu tega prepričanja. Jaz vas imam za tako dobre, da to spoznate. Mi bomo mirnega srca v zavesti, da je naše delo dobro, za proračun glasovali. (Veliko odobravanje in ploskanje pri večini.)

na drugi strani se celo lahko opazja, da se hrvatska javnost vedno bolj odvrta od Slovencev-katolikov in se zanima za Srbe. Čudno je, da se tudi pri naših slovenskih mladoliberalcih vedno bolj uveljavlja nekaj srbofilizem, ki je zadnje čase semintja že prekoračil meje samo izključno kulturnega stremjenja in zašel celo na politično polje, kar je in še bo — v slučaju, da bi se ta struja bolj uveljavila — nam Slovincem nacionalno zelo škodilo. S tem naši mladoliberalci samo šuntajo vladu, da naj nam še tisto bore malo nacionalnih pridobitev, ki smo jih tekom dolgih decenijev osvojili, konfiscira in kasira. Pa glej, na ta način Ti nisem detajliral svojega vprašanja, pač pa zašel v obširno razglabljanje slovenskih političnih razmer.

»E, nič ne de, že vem, kaj hočeš vprašati. Tvoja karakteristika slovenskih političnih razmer je pa zame Hrvata zelo interesantna, ker se mi bo, upam, posrečilo dobiti za vaše mladoliberalce pri nas Hrvatih zelo podoben analogon, iz česar boš spoznal, da vaši mladoliberalci pri nas Hrvatih niso nikak izvanredna prikazen, nego da se dajo z drugimi političnimi stremjenji na našem jugu spraviti v značilno zvezo in zanimiv zistem. Predvsem da odgovorim na tvoje vprašanje tičoč se vzajemnosti. Motiš se, če morebiti misliš, da se Hrvatje kot celota odvrta od Slovencev in se nagibajo k Srbom. Ne, pravaška stranka je že od svojega vstanka sem vedno stala na stališču

Dr. Eger

odgovarja dr. Lampetu glede Kočevja. Pozivlja vnovič deželni odbor, naj Kočevcem zgradi vsaj tiste ceste in vodovode, katere jim je obljubil. — Glede podružnice Kmetijskega društva v Kočevju konstatira, da je dežela prispevala zgolj z 8000 K, drugo je od države. — Glede časopisja pravi, da tudi »Slovenec« pristransko poroča in govorov nasprotnih strank ne upošteva. — Glede marijanske kongregacije je stvar ta, da je dijaško podporno društvo v Kočevju čisto privatno društvo, ki daje podpore, komur hoče. (Medklci.) Najvišje sodišče je v enem slučaju razsodilo, da spadajo Marijine kongregacije pod društveni zakon. (Burni ugovori!) — Klici: Kaj pa vaše denunciacije? — Kaj bi se bilo z dijaki zgodilo, ako bi jih bil državni pravdnik preganjal? — Volksrat bomo prosili za dovoljenje, če smemo kongregacije vstanavljati! — Glavar zvoni. — Glede električnih central je govornik slejkoprej mnenja, da bi bil moral deželni odbor deželnemu zboru o stanju te zadeve poročati in za kredit zaprositi. Ne zahteva, da bi dež. odbor izdal stvar, ki morajo ostati zazdaj še tajne, pač pa bi bil moral obrazložiti, koliko je konjskih sil, kako se projekti izvršujejo in koliko so stali. Vnovič protestira proti temu postopanju deželnega odbora.

Dr. Pegan

odgovarja poslancu Ganglu glede Kobalove kleti. Te reči mora enkrat konec biti. Kobalova klet je bila marca 1910 od idrijskega županstva dovoljena. Proti temu sta se dve sosedji pritožili. Po § 11. deželnega stavbnega reda se klet ni smela graditi, dokler ni dovoljenje postalo pravomočno. Deželni odbor je pritožbi ugodil, kljub temu je Kobal začel graditi. Deželni odbor je nato zaukazal županstvu, naj stavbo prepove. Županstvo je nato odgovorilo, da je Kobala opozorilo, da je pa Kobal kljub temu začel zidati in izjavil, da sam prevzame vso odgovornost za posledice. (Klici: Čujte! Čujte!) Deželni odbor je nato županstvo opozoril, da bo po paragrafu, ki veleval, da se stavba, ki se začne brez dovoljenja, mora podreti, zaukazal klet podreti. Takih opominov se je v Idriji odposlalo pet. Županstvo je zopet odgovorilo, da gradi Kobal na lastno odgovornost in škodo. (Čujte! Čujte!) Če se posameznik tako upira, je pač dolžnost deželnega odbora, da pokaže, da postave ne da kršiti in svojo avtoriteto varuje. (Tako je!) Da bo enkrat temeljit konec teh vednih pritožb, bom zdaj prebral neko Kobalovo pismo na deželni odbor, ki sem ga hotel zamolčati, zdaj pa je ne morem več. Kobal je 19. januarja 1911 pisal deželnemu odboru: »Da se je klet nepostavno gradila, tega nisem jaz kriv, ampak župan, ki je deželni odbor napačno informiral, ko mene še doma ni bilo!« (Živahni klici: Čujte! Čujte!) Jaz mislim, da bo zdaj historija o Kobalovi kleti enkrat konec! (Klici: Izborni!) V Idriji pri nekaterih gospodih sploh ne pomaga nobena pametna beseda. Sedanj župan, gospod Strauss, je bil že parkrat pri meni, da je z menoj obravnaval različne občinske zadeve. Jaz sem mu pojasnil: Tako in tako storite.

vzajemnosti s Slovenci. To je ena izmed kardinalnih točk njenega programa, na katero je ona vedno pristajala. Tudi v programu stranke od 26. lipnja 1896 je ta točka izražena dosti jasno in razločno kot prva točka:

»Stranka prava, stoječ na temelju državnoga prava i narodnoga načela, raditi će svimi zakonitim sredstvi, da narod hrvatski, koji stanuje u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, na Rieci s kotarom i u Medjumurju, Bosni, Hercegovini i Istri, sjedini u jedno samostalno državno tielo, u okviru habsburške monarhije, te će podupirati svom snagom i nastojanje braće Slovenaca, da se i slovenske zemlje ovomu državnomu tielu prikupe.«

»Vzajemnost s Slovenci je torej za hrvatske pravaše aksijom, ki se ga ne sme majati. Pa ne samo v teoriji, mi hočemo biti tudi v praksi v vzajemnosti s Slovenci. Ne morem ti povedati, kak entuzijazem je nastal pri Hrvatih, ko so katoliški Slovenci pod vodstvom dr. Šusteršiča javno izjavili se za trijalizem in jasno je, da se najiskrenejšje veselimo vzajemnega postopanja S. L. S. in dalmatinskih in istrskih pravašev v dunajskem državnem zboru. Mi torej simpatiziramo s Slovenci, težimo po skupnosti in se veselimo vsakega koraka, ki nas privede bližje k tej vzajemnosti. Seveda vedno tega ne iznaša-

*) Cf. Hrvatska seljačka sloga. Stranka prava i njezini protivnici; Zagreb 1910.

Župan je bil zadovoljen, tudi njegovi somišljeniki, socialni demokrati, pa sta prišla občinski tajnik in notar Pegan in ga nahujskala ter sta se sedaj celo pritožila na upravno sodišče zoper pouk deželnega odbora! (Čujte! Čujte!) Z obžalovanjem moram reči, da gospod Strauss ni župan, ampak njegov tajnik in notar Pegan. (Gangl ugovarja.) Odločno pa povem, da si bosta tudi ta dva župana razbila glavo ob deželnem odboru! (Veliko odobravanje.)

Dr. Triller

razloži, zakaj se narodnonapredna stranka ne bo udeležila podrobne razprave. Konstatira, da se večina številk, ki jih je on navajal, ni dotaknila. Narodnonapredna stranka se specialne debate ne bo udeležila: 1. v protest, ker jo je poročevalec v svojem poročilu kruto razžalil in 2. ker se vse upravičene zahteve manjšine ob skali strankarske discipline S. L. S. razbijejo. Mi smo mučeniki v tej zbornici. V znak protesta se bomo iz zbornice odstranili.

Barbo

odgovarja dr. Lampetu. Glede Kočevja ponavlja isto, kar je dr. Eger povedal, pripomni pa, da je že v svojem prvem govoru priznal, da so se razmere v letu 1911, nekoliko izboljšale. — Glede majoriziranja se ga je napačno razumelo. Ni grajal majoriziranja v političnih zadevah, marveč v gospodarskih. S. L. S. je svojčas združeno glasovala za električne centrale, čeprav je bil en poslanec S. L. S. proti, veleposestvo pa je takrat svojim članom dovolilo svobodo glasovanja. — Govornik končno pravi, da se zelo čudi, kako je mogel dr. Lampe, ki je izkušen parlamentarec, izreči očitjanje, da je veleposestvo bojovite nemškonalne smeri. To je le natolcevanje slovenskega časopisja.

Dr. Lampe

izjavi, da je deželni odbor vložil hidroelektrične načrte na podlagi pooblastila deželnega odbora. Zdaj izdeluje projekt pri Završnici in Globokem pri Radovljici in je vložil ravnokar projekt pri Medvodah. Glede Završnice pripominja, da se je deželnemu odboru posrečilo oddati delo v predoru, ki je bilo proračunano na 270.000 kron, za 42.000 K. Kredit za vse te naprave se je dobil v okviru proračuna. Železniško ministvo bo dalo polovico. — Glede Marijinih kongregacij je treba izreči jasno besedo. Nas kot katolice boli, da se nepoklicani ljudje, judje, protestanti in odpadniki vtikajo v naše versko življenje. Nam se na misel ne pride, da bi se vtikali v to, kakšna verska društva imajo protestanti. Kakor pa mi puščamo drugoverce pri miru, tako zahtevamo od drugih, da se v naše verske zadeve ne vtikajo! (Veliko odobravanje.) Mi tega ne bomo trpeli! Marijine kongregacije ne spadajo v društveni zakon, zakon jih izrečno izjema. Jaz bi le želel, da bi znali izvestni profesorji respektirati prepričanje in vest šolske mladine. Mi protestujemo proti temu, da bi drugoverci in odpadniki našo mladino preganjali. Ker se tudi v Ljubljani nekaj sličnega pojavlja, bomo v deželnem šolskem svetu odločno nastopili! (Veliko odobravanje.)

Gangl

odgovarja dr. Peganu glede Kobalove kleti. (Deželni glavar opomni govornika, da Kobalova klet s proračunom nima nič opraviti. O tej kleti se je toliko govorilo, da je že preveč. Pozivlja govornika, da hitro konča.) Govornik izjavi, da je pravzaprav se le za to zavzel, da bi se Kobalu škoda povrnila. Sklepno besedo dobi poročevalec (Liberalci in Nemci se odstranijo.)

Dr. Krek

Govorniki manjšine so, kakor se mi je povedalo, izrekli željo, naj bi bil jaz njihove govore poslušal. To je moja stvar. Ne lovimo slepih miši! Kar so gospodje contragovorniki povedali, to je bilo vse skozi okno, za občinstvo, za časopisje, za ljudi, ki so zunaj, in jaz sem ostal zunaj, da to občinstvo markiram. (Velika veselost.) Sicer pa, če bi bil imel jaz le nekoliko upanja, da te gospode izpreobrnem, ako jih poslušam, bi bil ostal na tem mestu, tako pa je, mislim, vseeno, ali sem tu ali ne. Gospodje so zdaj tudi vnušili, jaz pa ne izrekam nobene želje, da bi ostali, zakaj mi, večina, ki deželnemu odboru zaupamo, bomo za proračun glasovali, oni pa ne, naj so notri ali pa zunaj. (Veslost.) — Grof Barbo je dejal, da se stranke menjajo, ljudstvo pa bo ostalo. Če bi bil rekel: ljudske stranke bodo ostale, bi bil zadel pravo. Sicer so pa gospodje veliko prorokovali. »Propheten links, Propheten rechts.« Številke se zde tem gospodom tako interesantne, da želijo, da bi jih tudi mi tuhtali in preobračali na vse strani, kakor so jih oni. Ampak to ni nobena umetnost. Te številke so vendar tu v poročilih deželnega odbora natisnjene, saj zna vsak izmed nas brati. Mi bi se morali s temi številkami le pečati, ako bi bil kdo od contragovornikov dokazal, da je kaka številka v računskem zaključku napačna ali pa da pomeni kaka številka v proračunu zapravljanje. Tega gospodje niso dokazali in zato je vse njihovo operiranje s številkami le brezpomembna igra. — Kar se tiče »Združne zveze«, ni res, da bi bila iz vseučiliškega zaklada »Gospodarski zvezi« kaj darovala, kakor se je iz nekega medklca od liberalne strani dalo povzeti, res je nasprotno, da je »Združna zveza« zavoljo teh papirjev imela kurzno izgubo. — Glede nemškega časopisja bi lahko navedel za svoje trditve toliko materiala, da bi lahko eno celo dolgo sejo z njim napolnil. (Govornik bere nekaj notic iz »Grazer Tagblatta« in »Tagespostea«.) Nemško časopisje tu na primer trdi, da je »Združna zveza« v zvezi s polomom »Glavne«, da je v najožji zvezi s polomom koroške centralne blagajne, da je dobila podporo od države, od katere ni dozdaj niti ficka sprejela, da vzdržuje v Dalmaciji list in stranko. Same laži! Pri tej priliki moram osvetliti čudno logiko dr. Egra. Izrekel je željo, naj se jaz na nemško časopisje ne oziram. Jaz sem, ko je šlo za prispevek »Kočevski hranilnici«, dejal, da ako jo pustimo propasti, bo nemškonalno časopisje zopet pisalo, kako je slovensko združništvo gnjilo in nemška javnost bo temu verjela. Če tedaj dr. Eger želi, naj bi pisanje časopisja ne imelo vpliva, naj preskrbi za to pri

menata, dočim se je vanredno ojačao i proširo na strani konservativnih ili klerikalnih elemenata, hrvatskih i slovenačkih.«

»Iz teh fakt, ki jim seve ne moremo oporekati, pa izvaja Marjanović konsekvence, ki sva jih midva preje že deloma omenila v samostojnem pogovoru, druge konsekvence pa — doslej še neomenjene — so pa vsekakor pozornosti vredne in zelo zanimive. Marjanović namreč nadaljuje sledeče:

»Zanimljiva je i važna činjenica, da se danas vse više ujedinjuje slovenaštvo, hrvastvo i srpstvo u dvije temeljne, svjetske ideje i pravca: u klerikalizmu i liberalizmu. Klerikalizam (ili ono, što se redovno u javnosti tim imenom krsti) i praktični i programatski briše razlike između Hrvata in Slovenaca, barem na svojem području. Liberalizam (to je danas već posve jasno svakom inteligentnom Hrvatu i Srbu) moguć je jedino onda, ako briše razlike između Hrvastva i Srpstva. Pa kao što se slovenački liberalizam bez daljnega razmišljanja prislanja istotako uz Hrvate kao što i uz Srbe, moglo bi se desiti, da se jednoga dana nadje zajedno srpski klerikalizam (koji se počinje u novije doba javljati), sa slovenačkim i hrvatskim. Imade već nekoliko javnih poziva, upravljenih sa strane katoličko-klerikalne u tom smislu na pravoslavni kler. V njima se taj kler poziva na složnu akciju protiv liberalizma. Prije ili kasnije će se i s te strane upostaviti kakav doti-

mo v javnost in ne obešamo na veliki zvon, ker se nam ne zdi potrebno, semtertja bi bilo celo netaktilno in nepolitično.

»Kar pa velja za pravaše, to pa seve ne velja za liberalne elemente med Hrvatit. Ti se faktično odvrtajo od Slovencev, ki so jim preveč »klerikalni« in vedno bolj teže k »svobodoumni, prosvitljeni« Srbiji. Iz tega fakta si tudi razlagam tvoj in še več drugih Slovencev vtis, da se Hrvatje ne zanimamo več za slovensko-hrvatsko vzajemnost. Zanimamo se, še vedno, mi pravaši vedno bolj, liberalci pa zaenkrat vedno manj. Evo ti, kaj meni o tem vprašanju naš estet in kritik Milan Marjanović:

»Centralno je pitanje jugoslavenstva pitanje hrvatsko-srpsko i zato se ono danas najintenzivnije obradjuje. Priključak Slovenaca i Bugara može slediti nužno i glatko, čim se provede jedinstvo Hrvata i Srba. Zato nas ne treba, da zabrinjuje činjenica, što u ovo poslednje doba ostaje nešto po strani pitanje ujedinjavanja Hrvata i Slovenaca, koje se toliko naglašavalo prije kojih desetak godina, a u književnosti provodilo. Danas je doista nešto popustio dodir između kulturnoga rada Hrvata i Slovenaca, ali tome nije razlog u kakovim nesuglasicama, nego u tome, što su Hrvati zaokupljeni centralnijim pitanjem jedinstva hrvatsko-srpskoga. A nesmiemo pustiti svidati, to, da je slovensko-hrvatski dodir popustio jedino na strani liberalnih ele-

nemškemu občinstvu in ne daje v tem oziru pouka meni. Sicer me pa veseli, da so dr. Egrova izvajanja izzvenela v priznanje, da ni prav, kar nemški listi pišejo. To je majhen napredek. (Veselo.) Kar se tiče Marijinih kongregacij, je jasno, da ko bi ti-le gospodje imeli moč, bi nas tako brutalno zatirali, kakor tisti njihovi svetniki po drugih deželah. (Jarc: Luč iz zapada!) Pribijem, da društveni zakon izrečno pravi, da se ne nanaša na redove, kongregacije in verske družbe. In zato se mi potegujemo za zakonito pravico naših katoliških sodelavcev, ako z vso odločnostjo zahtevamo, da se glede marijanskih kongregacij postava spoštuje, da se varuje zakonita pravica dijakov tudi proti profesorjem (Odobranje) in da se osebe, ki proti zakonu greše, tudi kaznujejo! (Veliko pritrdjevanje.) Opozarjam na to, kako liberalci sicer vedno trdijo, da je verouk na gimnazijah zgolj formalnega značaja. V okviru obstoječega učnega načrta se s podukom verouka na gimnazijah res veliko ne doseže, res vzgojna stran tega poduka ne pride do veljave, in zato je nujno treba organizacij verskega življenja, je treba kongregacij. (Veliko pritrdjevanje.) — Govorniki liberalne stranke so nekaj govorili o strankarskem boju. Vojske se ne izvojuje v tej dvorani, vojske se izvojuje med ljudstvom — vojske tukaj notri ne pomenjajo veliko — in zato v zaupanju, da bo ogromna večina našega ljudstva na kletve liberalcev tam zunaj še krepkeje odgovorilo kakor je že, prosim, da glasujete za prehod v podrobno debato. (Veliko odobranje in ploskanje. — Nemci pridejo zopet v dvorano.)

Specialna debata.

Deželni glavar odredi glasovanje za prehod v podrobno razpravo.

Prehod v podrobno razpravo se sprejme z glasovi S. L. S. in veleposestva. Poslanci narodnonapredne stranke sploh niso navzoči.

Glavar otvori debato o potrebščini, in sicer o poglavjih I. (Deželno zastopstvo in splošna deželna uprava, redna in izredna potrebščina 481.826 K) in II. (Pokojnine, provizije itd., skupni znesek 119.107 K).

Dr. Pegan stavi resolucijo, da se ima deželnim poslancem deželni zakonik takoj po izdajanju brezplačno posiljati.

Poglavji I. in II. ter resolucija dr. Pegana se sprejmejo.

Debata o orožništvu.

Glavar otvori debato o poglavjih III. (javna varnost, skupna potrebščina 313.855 K) in IV. (Vojaštvo, skupna potrebščina 20.700 K). K besedi se oglasi poslanec

Hladnik.

V poglavju III. se nahaja znesek 313.855 K za nastanitev orožništva. Dežela za orožništvo leto za leto veliko izdaja. Zato sme pač dežela zahtevati, da orožništvo svojo službo nepristransko in pravično izvršuje. Povdarja, da nikakor ne misli vsega orožni-

štva. Hoče se omejiti na Dolenjsko in na slučaje, ki so mu avtentično znani. Dejstvo je, da nemajhen del orožništva, zlasti pa na Dolenjskem, skrajno pristransko in krivično nastopa proti pristašem S. L. S. (Pritrdjevanje.) Faktal: V Cerkljah na Dolenjskem so lani nekateri liberalni fantalini pri Domu razbili okna in na streho obesili sramotilno cunjo. Orožnikom se je stvar naznanila, a orožniki zadeve niti preiskati niso hoteli. (Čujte! Čujte!) Ko pa je nek visokošolec v tem Domu pripočal, naj ljudje kupujejo blago v korist »Slovenski Straži« in ga je šel nek liberalni trgovec naznaniti, češ, da se s tem zoper njega, ki predmetov v korist »Slovenski Straži« noče imeti, oznanja boj kot, so orožniki uvedli velikansko preiskavo. (Klici ogorčenja.) V Mokronogu je S. L. S. ob priliki občinskih volitev izdala letake. Orožniki so uvedli veliko preiskavo, žugali ljudem celo za aretacijo, za kar v tem slučaju nikakor niso upravičeni, in ko so prišli k nekemu našemu možu in ga izpraševali, kdo je letake S. L. S. raznašal, jim je ta mož odgovoril: Tega ne vem, vem pa, kdo je Ribnikarjeve letake raznašal! In kaj so naredili orožniki? Obrnili so se in niso hoteli nič slišati! (Čujte!) V Trebelju nem sta prišla k občinskim volitvam dva nedoletna kolešarja iz Mokronoga in sta nemir delala. Ko so pa ljudje zahtevali, da se odstranita, je orožnik, dasi pravi § 93. orožniške instrukcije, da se morajo glavni povzročitelji nemirov odstraniti, vzel ta dva nemirne pod svoje varstvo, in dva naša, ki sta odstranitve zahtevala, sta bila zaprta, eden pa je veliko globlo plačal. (Ogorčenje.) V Krškem je orožnik moža, ki je orožnika opozoril, da se v isti hiši, kjer so se volitve vršile, nahaja agitacijski lokal liberalne stranke, grdo nahučil in potem moža ni pustil k okrajnemu glavarju, da bi se pri njem pritožil. V Veliki Dolini je orožnik o javnem shodu S. L. S., ki je bil pravilno napovedan in se je ob napovedanem času vršil, na okrajno glavarstvo napačno poročal, da se je shod vršil ob nenapovedanem času. Orožništvo je nadalje poklicano, da vzgojno vpliva. Zgodi se pa, da nekateri orožniki celo v službi hodijo v gostilno in čestokrat jih občinski sluga dobi ob policijski uri, da popivajo. Kako naj se spričo tega varuje red? Najodločneje pa treba povzdigniti svoj glas proti temu, da imajo orožniki tako velik vpliv glede gostilniških koncesij. (Res je!) Naj reče občinski odbor, kar hoče, tisti dobi gostilno, za katerega se izreče orožnik! (Veliko pritrdjevanje.) V Veliki Dolini pristaš S. L. S. gostilne ni dobil, ker so rožniki prijatelji liberalnega gostilničarja. Na Čatežu pa, kjer je bilo že pet gostiln, jo je še šesti dobil, ker je liberelec. (Povše: To je stopanje!) Ne morem tudi molčati o npravnosti. Instrukcija prepoveduje orožnikom pohajanje v zloglasne lokale in občevanje z zloglasnimi osebami. Ne bom tu nič drugega naglašal, kot to, da je na cerkev sv. Petra v Gorenjem Mokronogu orožnik s kredo napisal: »Es lebe die freie Liebe!« in se še podpisal. (Veliko ogorčenje.) Instrukcija zapoveduje orožnikom nadeležno strogo molčečnost. 26. decembra l. l. so v Št. Lovrencu trije fantalini napadli cerkvenika. Župnik je to naznanil okrajnemu glavarstvu, ki je določilo preiskavo. Orožnik pa, ki je dotično stvar preiskoval, je šel k ljudem, ki so bili v preiskavi, in jim rekel: Vaš župnik vas je ovadil, da ste v cerkvi puščico okradli! Torej se je zraven še zlagal! (Ogorčenje.) Glavarstva o vseh stvareh poizvedujejo le potom orožništva. Če kje ljudje za vodo vodo prosijo, vprašajo orožnike, če je potreben (Veselo), ravnotako, koliko škode je kje povzročil požar in, kar je treba najodločneje grajati, orožnikom se poverja naloga, da poročajo, ki li v kakem kraju res beda ali ne. (Povše: Nečuvno!) Tako je šel nek stražmošter od hiše do hiše in tako-le poizvedoval o bedi: »No, kje je pa kak človek, ki bo lakote umrl?« V Št. Lovrencu so se pritožili nekateri nagajivci, da odpadki iz mlekarne onesnažujejo vodo. Prišel je mlekarški nadzornik iz Ljubljane, prišel je strokovnjak z Dunaja, prišel je strokovnjak iz Gradca, vsi so izjavili, da se voda ne onesnažuje. No, in liberalci so se pritožili na okrajno glavarstvo in zdaj je poslalo okrajno glavarstvo orožnike to zadevo preiskavat. (Veselo. — Klici: Fakulteta!) V dokaz, kako so nekateri orožniki predrzni in sirovi, navajam nadalje le to: Lani so liberalci namazali cerkev v Laskovcu s katranom. »Narod« je nato pisal, da sta to storila župnik in kaplan. In glej, orožnik je zapisal v ovadbo: »Schließlich ist es nicht ausgeschlossen, daß die Verunreinigung der Kirche von der Kirchenvorstellung an-

geordnet wurde.« (Veliko ogorčenje. — Dr. Zajc: O, ti osel, ti!) — Ta sistem je zakrivil baron Hein (Pritrdjevanje), ta sistem pa se mora zlomiti, če ne, izjavljam, da za proračunsko postavko drugo leto ne bomo več pod nobenim pogojem glasovali! (Veliko odobranje in ploskanje.)

Deželni predsednik ekselencia baron Schwarz

izjavi, da z vso odločnostjo zavrača nezasišane napade poslance Hladnika na orožništvo. Poslanec Hladnik bi bil moral te napade dokazati. (Hladnik: Tu imam dokaze!), kar je pa povedal, sloni le na govoricah pristranskih ljudi. To ne gre, da ljudje, namesto da bi se obračali na pristojno oblast, gredo k poslancem, da ti pod varstvom imunitete napadajo cel stan. (Ugovori.) Kako naj jaz to ovržem? Niso mi znane osebe, ki so kot priče. Na dan z imeni! (Hladnik: Vam jih dam lahko vse na razpolago!) Obžaluje, da se je v zbornici napadel stan, ki le svojo dolžnost vestno izpolnjuje.

Jarc

izjavi, da bo ekselencia gospod deželni predsednik že moral oprostiti, ako z vso odločnostjo zavračamo njegovo stališče, da bi volilci ne imeli pravice se na svoje poslance obračati. (Tako je!) To je, kakor izkušnja kaže, velikokrat edina pot, da se doseže remedura. (Pritrdjevanje.) Jaz izrečno izjavljam, da se ni napadel orožniški stan kot tak, ker je veliko orožnikov, ki svojo dolžnost izpolnjujejo, obračamo se pa proti tistim osebami v tem stanu, ki jim je »Slovenski Narod« evangelij. (Tako je!) Gospod deželni predsednik sam ve, da je temu tako. Jaz pa dolžim tu tudi tiste okrajne glavarje in okrajne sodnike, ki so krivi, da nekateri orožniki na tak način postopajo. To velja posebno za novomeški okraj. V Prečni se je pri občinskih volitvah organ okrajnega glavarstva jako čudno obnašal. Za predsednika volivne komisije se je postavil mož, ki pri volivnem aktu cel čas niti ni bil navzoč, volivne akte pa so nosili sem in tja in končno so jih proti določilom postave spravili v neko šolsko sobo, ki še ključa ni imela! (Klici: Nečuvno!) Vsled tega je nekdo prišel v sobo in je akte premetal. Varnostni organi so takoj osumili ljudi naše stranke, uvedli velikansko preiskavo in sodnija v Novem mestu, kateri se n. pr. prav nič ne mudi, da bi poizvedela, kdo je pošto na Gorjancih okradel, je z vso naglico uprizorila velikansko gonjo, potegnili so v preiskavo celo dva deželna uradnika, ker sta glasovnice razdelila (Ogorčenje) in orožniki so na sveti večer tri naše kmete v verigah odgnali v ječo! (Velikansko ogorčenje.) Varnostnim organom se s to zadevo silno mudi, nič se jim pa ne mudi, da bi doglali različne rope in tatvine v novomeškem okraju. Tako se dela za javno varnost! (Dr. Pegan: Za javno nevarnost!) V Stopčah je nek patologični časnikiar, ki opazuje vremenske dogodke (Veselo), spisal rekurz proti občinskimi volitvam, ker je župnik ljudem pojasnjeval, kako se voli. In zdaj so orožniki ljudi izpraševali: Kaj ne, župnik vas je silil, da te in te volite? (Ogorčenje.) Tako hočejo izvestni organi ljudem usiliti prepričanje, da je greh, biti pristaš S. L. S. (Hladnik: Na to se ravno dela!) V Trati na Kočevskem so Nemci uprizorili infamno gonjo zoper slovenskega učitelja in orožniki so otroke na cesti izpraševali, da bi učitelja spravili v kazen. Tako orožniki pomnožujejo ugled učitelstva. V Metliki, kjer se je pijani metliški liberalizem skušal rešiti na ta način, da je kmete živinsko napajal (Matjašič: Istina!), so se oddali streli v naše kmetijsko društvo. Uvedla se je preiskava, poverila se je pa sodniku, ki je bil na listi liberalne stranke! (Veliko ogorčenje.) Ne delamo krivega orožniškega stanu kot takega, delamo krive posameznike, zlasti pa tiste sodnike, ki se ne čutijo kot sodniki, ampak kot strankarji! (Vel. odobranje.)

Dr. Pegan.

Priznavam potrebo, da se vlada časih o nekaterih zadevah informuje po orožništvu. Nikakor pa ne gre, da se vrše te poizvedbe na način, da se ugled naših županstev ponižuje! (Pritrdjevanje.) To ne gre, da bi se orožnike postavljalo nad župane! Orožništvo ponekod žalibog ne uživa zaupanja ljudstva, ker se kaže pri vsaki priliki nasprotnega našemu ljudstvu. Če pridete v vas in vprašate: Kdo ima »Narod« ali pa »Jutro«? vam navadno odgovore, da orožniki. (Res je!) Stvar orožništva je, ako se hoče poboljšati, da ne bo dalo več povoda dvomit nad nepristransostjo c. kr. orožništva! — Kar se tiče županov, so orožniki čestokrat res samo sekaterji županov. Gosp. deželnemu predsedniku to lahko iz aktov dokazem. V Št. Vidu na Vipavskem imamo zglednega

župana, ki posebno pazi na dobro stanje cest. Orožništvo je tega župana neprestano ovajalo, da ne skrbi za ceste in da so v njegovi občini ceste v najslabšem stanu. Ker ni bilo konca teh ovadb, sem se osebno peljal v Št. Vid in sem konstatiral, da so ceste ondi v najlepšem stanu. (Čujte!) Ovdabde zoper župana so bile tedaj le zlobnosti. Ovajal ga je tisti stražmošter iz Vipave, ki je nekega našega moža, ki je imel kot lovski rezervist pero na čepici, nahučil: Pero doli, ker ni vedel, da imajo alpinisti pero na kapi. (Veselo.) Da nekateri orožniki ne spoštujejo verskega čustva, o tem sem se prepričal na lastne oči, ko sem se nekoč vozil na dolenski železnici in sem videl okoli 20 orožnikov, ki so v vagonu oponašali duhovnika in se iz verskih obredov norčevali. (Čujte!) Omenjati moram tudi, kako nezasišano predrzno se nekateri orožniki proti duhovnikom vedejo. V Boštanjju je orožnik kaplana, ki je hotel govoriti z okrajnim glavarjem, sirovo nahučil in ga zapodil in potem prišel v župnišče stavit kaplana na odgovor, ker je kaplan zapisal priče tega dogodka, in ko je kaplan ljudi opozoril, naj gredo na pošto po »Domoljuba«, ga je hotel naznaniti zaradi kolportaze! (Ogorčenje.) Lahko bi tudi povedal dogodek, ko so me orožniki uklenjenega gnali na sodnijo, kako je orožnik pri sodišču utajil, kar je preje povedal, in ponaredil listek! Jaz izjavljam: Dokler bo del orožništva sovražno zoper naše ljudi nastopal, bomo ljudstvo pozvali, da orožnikom sploh ne bo dajalo nobenega odgovora (Klici: Na shodih bomo to ljudem povedali!), zakaj že sodišče se je izreklo, da ljudje v to niso dolžni! — Naj povem le še en slučaj iz D. M. v Polju! Tam je pristaš S. L. S. posiljal za gostilniško koncesijo. Občinski odbor se je izrekel za, orožniki proti, obveljalo je mnenje orožnikov. Naš pristaš je vložil pritožbo na vlado. In medtem, ko je pritožba še visela, je posil nek liberelec za koncesijo blizu istega kraja. Občinski odbor je rekel ne, orožniki so rekli da, in res dotičnik je koncesijo dobil! (Veliko ogorčenje.) Jaz sem nato šel k deželni vladi in tam sem spričo tako kričevega dejstva dosegel, da je tudi naš pristaš koncesijo dobil. — Tudi jaz izjavljam: Ako bo del orožništva i nadalje tako postopal, nam ne bo preostalo drugega, kakor da te postavke v proračunu več ne sprejememo! (Veliko odobranje.)

Hladnik

označi besede, ki jih je ekselencia g. deželni predsednik proti njemu rabil, za nezasišane. Jaz sem zastopnik ljudstva in kot tak si prilaščam pravico, da tu obrazložim pritožbe ljudstva. Ljudstvo se boji proti orožnikom nastopiti, ker ima potem velike sitnosti in opravka s sodnijo. Jaz imam za svoje trditve dokaze in jaz vprašam eksc. g. dežel. predsednika, hoče li, da povem imena v javni seji ali privatno?

Poročevalec

pripomni, da je tudi on od strani orožništva ovaden zaradi različnih hudodelstev. (Veselo.) Bi se še bolj smejali, če bi vam te storije pravil, kakor ste se zdaj. (Veselo.) Ugovarjam pa ekselenci deželnemu predsedniku, da bi ne smeli pod varstvom imunitete teh stvari v zbornico spravljati. To je naša dolžnost. Mi moramo varovati avtonomijo deželnega zastopa in z njo zvezane pravice poslancev, ker so ravno ta avtonomija in te naše pravice največje jamstvo za javni red. Če ne, bi vsi, ki skrbimo za avtonomijo in za javni red, prišli v luknjo. (Veselo odobranje.)

Glavar odredi glasovanje. Poglavje III. in IV. proračuna se sprejme.

Glavar odredi glasovanje o poglavju V. (Zdravstvo in dobrotelstvo; skupna potrebščina 1.303.610 K.)

Grof Barbo predlaga resolucijo, tičočo se dovoljenja štipendij Lichtenšturmove ustanove.

Jarc predlaga resolucijo, da se dež. odboru naroča, naj preštudira organizacijo bolniške stredbe v naši deželi in stavi v prihodnjem zasedanju primerne predloge.

Poglavji III. in IV. ter obe resoluciji se sprejmejo.

Glavar odredi glasovanje o poglavju VI. (Pouk, umetnost in znanost ter omika; skupna potrebščina 2.098.611 K.)

Glasovati je o predlogu Gangla, da se dovoli vsemu učitelstvu poleg 25 % draginjske doklade še 10 %.

Zajc predlaga, naj deželni odbor uvede v deželnem muzeju — ki se zdaj izvrstno vodi — tudi še centralno kurjavo in stroške v najvišjem znesku 29.000 K pokrije iz muzejskega reorganizacijskega zaklada.

Jarc predlaga neko zgolj formalno izprembo glede nekaterih postavk.

Predlog posl. Gangla se odkloni. — Predloga posl. Zajca in Jarca se sprejmeta. — Sprejme se poglavje VI.

Glavar odredi glasovanje o poglavju VII. (Deželna kultura; skupna potrebščina 535.708 K. — Predsedstvo prevzame baron Liechtenberg.)

čaj, koji će biti to veći i općenitij, što če liberalizam na sva tri imenska naša područja biti homogeniji u mislima, težnjama i organizaciji, a aktivniji u nastupanju. Ne tvrdim time, da če se pravoslavje i katolicizam ujediniti ili izmiriti, ali če zajednički interes konzervativnih elemenata obiju cerkvenih organizacija i ovdje potisnuti teoretsko-programatičke sporove, otupiti agresivnost i konfesionalni propagandizam, i time svakako zamutiti oštrinu plemensko-imenskih razlika, oslabiti ekskluzivizme i separatizme. Ne zani-ma nas u ovaj par ni vjerska, ni politička strana ovoga pitanja, jer je za stvar, o kojoj se radi, ova strana prilično sporedna. Mnogo je važnija činjenica, da danas na teritoriju Hrvata, Srba i Slovenaca nad malim pokrajinskim plemenskim i imenskim, te separatističkim idejama, prohtjevima i interesima sve to više i sve to jače otmilju mah interesi dvaju velikih svjetskih, kulturnih ideja i smjerova, koji prelazeći uske granice pokrajina, plemena i imena, prostiru svoje veze i svoje akcije preko cijeloga našega teritorija, pa da na taj način borba ovih dviju ideja pospješuje ujedinjavanje do nedavna još posve odijeljenih ograna našega jedinstvenoga naroda.* I zato ta borba, koja je tek u počecima, koja se tek organizuje, nije za nas nikakova nesreća, ona može, da uza sve momentane štete, koje nanosi, postane historički providencijalnom, ona je ne samo kulturnom nego i nacionalnom nuždom.»

*) Zanimivo, kake velikanske kroge poganja delo Mahniča in njegovih naslednikov!

Jarc predlaga, da se vlada pozivlja, da uredi v žumberaškem in marindolskem okraju živinski promet tako, da se varujejo pravice kranske dežele.

Nadalje predlaga, da se vlada pozivlja, da v okrajih Vinica, Vrh, Dragatuš in v Adlešičih zaprtijo razveljavijo, ker je živinska kuža ondi že ponehala.

Piber stavi sledečo resolucijo: Deželni odbor se narača, da z ozirom na nujnost in važnost gorjanskega, ozir. blejskega vodovoda čimprej izposluje državni prispevek v najvišje mogoči izmeri ter skuša doseči, da bo mogoče še letos z delom začeti.

Dr. Lampe predlaga: Za pospeševanje živinoreje, za katero je 4000 K že določenih, se vstavi še 80.000 K.

Demšar stavi resolucijo, naj se deželni odbor narači, da regulacijo Sore nadzoruje.

Perharc predlaga, da se deželni odbor narači, naj v zvezi s komisijo za agrarne operacije razmotriva, kako bi se proračunanje stroškov za agrarne operacije reformiralo, da bodo stroški enakomerni.

Isti predlaga, naj deželni odbor preiskrbi, da se reformira po enakih načelih tudi zaračunavanje stroškov za komisije.

Košak priporoča, da se dela pri grosupeljskem vodovodu pospeše.

Bartol predlaga, naj deželni odbor letošnjo pomlad s posebno energijo podpira pokončevanje hroščev.

Isti predlaga, da se vlada pozivlja, da izposluje pri centralni vladi hitrejšo poslovanje v zadevah podpor za nakupovanje zadržnih pašnikov ter hitro rešitev prošenj za melioracijska dela na zadržnih pašnikih.

Isti predlaga, naj deželni odbor proučuje, kako bi se povzdignila v ribniški dolini domača obrt za izdelovanje suhe robe.

Ravnihar predlaga, da se deželni odbor narači, naj že letos vse potrebno ukrene glede u rav n a v e R e k e.

Sprejme se vse resolucije in predlogi. Vsled dr. Lampetovega predloga se poglavje VII. zviša na 615.708 K. Poglavje VII. se sprejme.

K poglavju VIII. (Trgovina in obrt; skupna potreščina 88.828 K) in IX. (Občila; skupna potreščina 226.482 K) stavi poslanec Jarc resolucijo, naj deželni odbor proučuje, kako bi se v Beli Krajini v pospeševanje domače ženske obrti ustanovila po zgledu »Arbeitschule« pri Beljaku šola.

Piber predlaga: Deželni odbor se narači, naj sestavi in v prihodnjem zasedanju predloži zaznamek in načrte vseh cest, mostov in drugih prometnih sredstev, ki se imajo tekom prihodnjega leta pričeti in izvršiti.

Dr. Krek priporoča Jarčevo resolucijo, dodane naj se ji pa: ne samo za pospeševanje domače ženske obrti, ampak sploh za ohranitev domače tkalne umetnosti.

Vse resolucije in pogavja VIII. ter IX. se sprejmejo.

Poglavje X. (Dolgovi; skupna potreščina v svrhu odplačevanja dolgov 1.195.267 K), poglavje XI. (Deželno premoženje; stroški 5332 K) in poglavje XII. (Razni stroški 132.000 K) se sprejme.

(Deželni glavar prevzame zopet predsedstvo.)

Na vrsto pridejo: resolucije finančnega odseka (omenjene v včerajšnjem poročilu), nadalje resolucija Hladnika, naj deželni odbor po svojem stavbnem uradu izdela načrte in proračun za napravo železobetonskega mostu čez Savo pri Krškem in stopi glede prispevka v dogovor s štajerskim deželnim odborom, resolucija Dularja, naj se obrne deželni odbor do železniškega ravnateljstva, da poskrbi za boljše razsvetljavo, postaje, hitrejšo vožnjo in zadostno število vagonov na dolbenjski železnici, resolucija Jarca, naj država upelje poštne avtomobilni promet na gotovih progah, resolucija Ravniharja glede prošenj za nekatere ceste v občinah Jablanica, Premk in Trnovo, resolucija Barbota, naj deželni odbor po možnosti varčuje, resolucija dr. Trillerja, naj država prevzame ljudsko šolstvo in neka resolucija posl. Gangla (ki je poročevallec ni slišal) se sprejmejo.

Sprejme se nadalje 1. del dr. Trillerjeve resolucije, naj se deželni odbor pri delitvi občin ozira na javnopravni interes, 2. del, ki določa število občanov, se pa zavrne.

Predlog posl. Gangla glede kulturnega davka se odkloni.

Sprejme se skupna potreščina 6.601.326 K. — Sprejme se skupno pokritje 2.594.512 K. — Primanjkljaja je tedaj 4.006.814 K. — Sprejme se 40 % določa na direktni davek, 40 % na užitnino in deželna naklada na pivo, skupaj 2.430.000 K, končni proračunani primanjkljaj znaša tedaj 1.576.814 K.

Glavar odredi glasovanje o proračunu v celoti.

Sprejeto z glasovi S. L. S. in veleposestva.

Nato se sprejme med drugim še zelo važni zakonski načrt o regulaciji Kamniške Bistrice in drugi, o čemer poročamo prihodnjic.

IZ DRŽAVNEGA ZBORA.

Odsek za državne uslužbenke.

Včeraj je imel na Dunaju sejo odsek za državne uslužbenke, v kateri se je najprej sprejel predlog poslanca Glöckela, naj se iz zakona o službeni pragmatiki izvzamejo obrtni inšpektorji. Poslanec je nato referiral o regulaciji službenega napredovanja pisarniških pomočnikov in o plačilnih razmerah pisarniških oficijantov ter se je soglasno odobrilo, da se pomakne oficijante z 12. službenimi leti v 11. činovni razred, kar bi veljalo državo 360.000 K več na leto. Vlada stoji glede tega vprašanja na stališču, da se imajo službene razmere pogodbenih uradnikov urediti naredbenimi potomi. Popoldne se je razpravljalo o poročilu pododseka za zboljšanje službenih prejemkov poštinih nastavljenecv. Po daljši debati se je sprejelo več resolucijskih predlogov. V teh predlogih se je med drugim sledeče dovolilo: Službeno dobo za personalne doklade je znižati na deset let s triletnim zvišanjem, tako da bo omogočeno, po 25 službenih letih doseči sedmo plačilno stopnjo postarjev. Kvalifikovane postarje ekspedijente in ekspedijentinje, ki stoje na čelu poštinih uradov III, je imenovati po 12letnem službovanju za postarje. Dosedanja plača ekspedijentov se letno zviša za 100 K. Dosedanja plača podeželnih poštinih slug in pismonoš pri poštinih uradih prvega in drugega razreda se zviša za 15 odstotkov. Pavyšali za slugo pri poštinih uradih tretjega razreda se zvišajo za 15 odstotkov. Vlado se pozivlja, v teku treh let izvesti regulacijo prejemkov poštinih selov in se jih naj zenači s podeželnimi pismonošami. Novo sprejemanje poštinih asistentov se ustavi. Stan poštinih oficijantov se razpusti, tako da člani te kategorije preidejo v teku šestih let v stan državnih poštinih uradnikov, pri čemur se mora one poštne oficijante, ki imajo več kot osem službenih let, primerno vpoštevati, da se jim ali prizna tricenje ali pa uvrsti v višji činovni razred. Prepovedi možitve za poštne adjunktinje, oficijantinje in kalkulantinje poštne hranilnice se odpravi. Provizoričnim poštinih aspirantom in aspirantkinjam naj se za čas, ko niso vpoklicani v službovanje, dovoli 15 odstotne dnevnine. V poštini in brzojavni službi stoječi mehaniki se imenujejo po triletni praksi za uradnike poštnega zavoda. — Prihodnja odsekova seja je bila danes dopoldne.

NEMŠKI DRŽAVNI ZBOR.

V nemškem državnem zboru se zdaj vse sprašuje, kdo bo njegov predsednik. Vsa Nemčija skoro brez razločka odobrava postopanje katoliškega centra, ki je z odstopom Spahna spravi socialne demokrate in liberalce v tako zagato. Včerajšnji seji je predsedoval socialno demokratski podpredsednik Scheideman, ki je naznanil odstop zborničnega predsednika. Seja se je nato takoj odgodila in se nadaljuje danes popoldne z dnevnim redom: Volitev novega predsednika. Najbrže bo tudi današnja volitev predsednika brezuspešna in se bo seja zopet odgodila. Katoliški centum in ž njim vred konservativci se volitve zborničnega predsednika sploh ne bodo udeležili in bodo bele listke oddali; zbornično predsedstvo prepustijo popolnoma levčarskim strankam, socialnim demokratom in liberalcem, ki naj sami to vprašanje rešijo. Krivi so te krize nacionalni liberalci, ki so hoteli biti jezice na tehtnici med levico in desnico, a jih je centum prislil, da se že takoj odločijo, ali bodo šli z levico ali desnico. Ker so pa za predsednika večinoma glasovali za Bebla proti Spahnu, je centum sprevidel, da ni na nacionalne liberalce računati in je zato prepustil vodstvo zbornice levici. Predsednik in oha podpredsednika bosta najbrže izvoljena iz socialnih demokratov in pa liberalne ljudske stranke; tretja levčarska stranka nacionalni liberalci so pa svojega drugega podpredsednika grofa Pascheeja prosili, da svoje mesto odloži, ker nočejo biti v predsedstvu zastopani. Ta sklep dokazuje, da so prišli nacionalni liberalci do spoznanja, da je politika liberalno-socialnodemokratskega bloka popolnoma bankrotna in da je popolnoma izključeno, da bi prišel nemški državni zbor do dela, ako levica vodstvo v roke vzame. Zato tudi ne morajo biti v predsedstvu več zastopani. Kakšno vpitje je bilo pred volitvami proti centumu, kakšno navdušenje je vladalo med so-

cialnimi demokratimi in liberalci za boj proti centumu; danes pa ti zmago nosni možje niti tako daleč ne morejo, da bi si sami predsedstvo zbornice izvolili. Socialni demokratje pa naj vzamejo sedaj zbornico v roke in naj pokažejo, kaj znajo. Njihovo delo je do sedaj obstajalo v samem zabavljanju nad davki, vojaštvom, nad carino in sploh vsakim zakonom, ki so ga večinske stranke sklenile. Naj tedaj vse te stvari boljše uredi po svojih teorijah. Socialna demokracija je v Nemčiji pred usodnimi dogodki.

NOVA DOBA NA KITAJSKEM.

Edikt, ki naznaja uvedbo republike na Kitajskem, naznanja, da se je cesar odpovedal samo svojim političnim pravicam, cesarski naslov pa ni odpravljen. Cesar ohrani naslov in dobi na leto apanaže 4 milijone talov. Pokojnine članom Manžu bodo toliko časa izplačevane, dokler se ne dobi zanje kakih primernih mest, da se morejo preživeti. Zajamčena je verska svoboda. Pekin ostane glavno mesto.

Iz Hrvaške.

Skupen nas'op vseh hrvaških strank.

Poslovni odbor stranke prava je sklenil, da se pridruži sklepu hrvaške-srbske koalicije za skupen nastop pri prihodnjih volitvah. Tozadevno odločbo pa prepustja strankinemu odboru.

Demonstracije v Zagrebu. Včeraj zvečer je prišlo na ilici do velikih demonstracij. Več tisoč glav broječa množica je demonstrirala proti banu Cuvaju in grofu Khuenu. Slišali so se neprestani klici: Doli s feldvebeljnom Cuvajem. Policija na konjih je bila proti demonstrantom brez moči.

Dunajska vlada in hrvaški ban. »Hrvatska«, glasilo pravašev, poroča, da je bil ban Cuvaj poklican na Dunaj v kabinetno pisarno in v vojaško pisarno prestolonaslednika zaradi zadnje spomenice, katero je vložila stranka prava. List piše, da ni bil ban tega poklica nič kaj vesel.

Korajža hrvaškega bana. Vladni list hrvaške vlade v Zagrebu je včeraj zelo ostro napadel hrvaške liste, ker so izrazili svoje veselje nad tem, da utegne ogrski ministriški predsednik grof Khuen pasti. List pravi, da ni absolutno potrebno, da bi moral Khuen odstopiti in da bi njegov odstop za Hrvatsko ne bil koristen. Z grofom Khuenom bo ostal tudi ban Cuvaj, ki bo svojo nalogo na Hrvatskem izvršil; o tem se bodo kmalu prepričali vsi tisti, ki tega ne verujejo.

Gospodarstvo ljubljanske občine.

II.

Cesarja Fran Josipa I. jubilejski most.

Zgradba novega mostu namesto prejšnjega lesenega »mesarskega«, je bila nujna. Ni ga Ljubljančana, ki bi temu ugovarjal; naša kritika se pečala le z načinom izvrševanja dela.

Dolgo časa je občinski svet razpravljaj, ali se naj postavi železni ali betonski most po sistemu Monier. Od pričetka so se tehnikci v občinskem svetu izrekli za železni most, katerega je sosebno zagovarjal g. nadinženir Žužek, ki je povdarjal, da betonski sistem še ni dovolj preizkušen, in bi eventualna katastrofa hudo zadela Ljubljano. Bivši župan Hribar in pa mestni stavbeni urad so pa nasprotno zagovarjali betonski most, ker je ohranjanje in vzdrževanje železnega mostu veliko težje, in bi napravil betonski most tudi v estetičnem oziru boljši okus. Isto tako so bile zaradi višočine mostu dolge razprave. Prejšnji most je imel niveleto 290 94. Ako se vzame niveleto 291 95 m nad morskovo višino, ne bi bilo treba napravljati ramp ne na obrežju ne drugod, odškodnina sosedov bi bila nižja in bi bil novi most v nekaki enaki višini kot frančiškanski most, ki ima niveleto 291 50 m. V seji občinskega sveta dne 10. marca 1897 se je tudi tozadevni predlog poročevalca g. Hraškya sprejel, a pozneje izpremenil, da se določi niveleto na 292 770 m. Vsled tega je nastala potreba naprave ramp, kakor jih imamo danes in preuredb vhodov pri sosednih hišah. Na mesto dveh malih strmcov na obeh koncih mostu, nastali so štirje klanci ob Ljubljani in ni misliti, da bi se te razmere v doglednem času spremenile. Po dolgoletnem posvetovanju z različnimi oblastmi, je oddal občinski svet v svoji seji dne 22. junija 1900 firmi Pittel & Brausewetter na podlagi njenega proračuna z dne 10. maja 1900 napravo betonskega mostu po enotnih cenah za 120.409 K. Ni treba biti tehnik, da se uvidi potreba temeljite preiskave obeh bregov, ki imata nositi težke opore

mostu, kako je temelj ustvarjen, ker od tega je vsa stavba odvisna. Ni znano, je li firma sama preiskavala temelj ali pa je imela za podlago preiskavo mestnega stavbnega urada. Konstatirano je, da bazira projekt firme za zgradbo mostu po sistemu Melan na mnenju, da leži opora mostu na konglomeratni skali, ki dopušča dovoljeni pritisk 56 kg na cm².

Dne 22. junija 1900 je oddal občinski svet delo firmi za 120.409 K 50 vin. na podlagi njenega proračuna z dne 10. maja 1900. A že 24. julija 1900 je vložila firma na mestni magistrat poročilo, da je med tem časom po stavbenem uradu izvršeno vrtanje tal pokazalo ilovičasta tla na obeh straneh brez vsake skale. Vsled tega je izvršitev dela po projektovanem načrtu nemogoča in se stroški zvišajo za 50.119 kron. Nam je neumevno, kako je taka površnost mogoča. Če je stavbeni urad po oddaji dela mogel konstatirati, da ni nobene skale ob bregu za oporo mostu, bi to tudi lahko storil, ko je ocenjeval ofert firme. Na kaki podlagi je pa firma oferirala? Ona je morala imeti pred seboj izvid preiskavanja tal, da se tam nahaja skala, kajti taka firma ni vendar tako lahkomisljena, da bi na svoj riziko brez preiskave svoj ofert izdelala. Ona se je gotovo zanašala na prejšnjo preiskavo stavbenega urada in se zanesla na izjavo, da je tam skala kot opora za most. To dogmati bi bilo potrebno, koga zadene krivda in ta — blamaža. Vsi stroški za napravo mostu in odškodnine so bili po mestnem stavbinskem uradu proračunjeni na 204.000 kron. O vlogi firme Pittel & Brausewetter se ni ničesar sklepalo, da je treba večjega kredita, ker drugače bi ne bil bivši župan Iv. Hribar tako iznenaden, ko se mu je predložil končni obračun stroškov za zgradbo cesarja Fran Josipa I. mostu, drugače bi ne pisal občinski svetnik g. Žužek g. županu meseca oktobra 1900: »Z ogorčenjem sem konstatiral, da se temelj novega mostu ne izvršuje po prvem po občinskem svetu odobrenem načrtu, ampak je delu čisto nov neodoben načrt za podlago. Kot načelnik stavbnega odseka moram proti takemu stavbo oškodovalnemu načinu postopanja protestovati, ali pa odstopiti.« Gotovo ni poznal g. občinski svetnik Žužek vloge firme z dne 24. julija 1900, ker bi jo moral poznati, če bi ta vloga prišla v gremij magistrata. V tej vlogi se nahaja tudi izjava, da bi eventualni železni most, katerega je propagiral g. občinski svetnik Žužek, in o katerem se je reklo, da je za okroglo 50.000 kron dražji ko betonski, bil za 8-9 odstotkov cenejši. Iz tega se razvidi, kako površno so se delali ti proračuni!

Magistratni gremij je nato sklenil v svoji seji dne 13. oktobra 1900 povabiti prof. Melana kot izvedenca v Ljubljano. Dne 16. oktobra je prišel prof. Melan v Ljubljano. Kaj je poročal, ni nam znano. Tudi v stavbenem dnevniku ni ničesar zabeleženega. Delalo se je naprej, in sicer dražji, kakor je bilo proračunjeno in več časa. Računski zaključek stroškov za novi betonski most je znašal po poročilu stavbenega vodstva: 254.606 K 23 vin. Kredita je pa bilo dovoljenega 185.261 K 31 vin. Vsa večja od občinskega sveta doslej še nedovoljena potreščina znaša tedaj 69.344 K 92 vin. Stroški se sledeče razdelje: firma Pittel & Brausewetter prevzela za 120.409 K 50 vin., dovoljeni kredit za stavbno vodstvo 2500, dovoljen za odškodovanje hišnim posestnikom - mejašem 18.406 K, skup. 141.315 K 50 v. K tej prvotni določeni vsoti je dovolil obč. svet še nastopne kredite: poprej 141.315 K 50 v. 1. Za kandelabre 3700 K. 2. Za 4 zmaj 13.600 K. 3. Za spominske plošče 1800 kron. 4. Za napravo začasne brvi 1500 kron. 5. Češko-moravski tovarni za načrte železnega mostu 3083 K 40 vin. 6. Prof. Melan honorar za pot v Ljubljano 400 K. 7. Za pilote in drugi les 15.293 K 28 vin. 8. Za napravo opornih zidov 4569 K 13 vin. Torej ves dovoljeni kredit 185.261 K 31 vin.

Firma Pittel & Brausewetter je zagotavljala, da je proračun jako previdno sestavljen. Toda še preden se je delo pričelo, se je pokazalo pri preiskavi temelja za mostno oporo, da bodo računati za abnormalnimi razmerami, kakor da bi to poprej ne bilo mogoče konstatirati, kar dokazuje površnost predstudies, oziroma proračuna. Katerega tedaj zadene krivda? Ali mestni stavbeni urad, ali pa firma, katere utegnejo izdatno vplivati na večje stroške? Omenili smo že poprej vlogo firme; nerazumljivo je, zakaj se ni o tem obvestil občinski svet in se je brez dovoljenja nadaljnega kredita delo pričelo. Ni izključeno, da bi se morebiti prvotni načrt popolnoma prenearedil. Res so te abnormalne razmere po-

vzročile ne le nepričakovanih izdatkov za zabijanje pilotov in sten ter za zaje-manje vode, temveč tudi izdatno ku-baturo betonskih del. V sled tega se je potreščina za dela firme Pittel & Brausewetter od 120.409 K 50 vin. zvišala za 28.473 K 34 h. Stroški za stav-beno vodstvo so se zvišali za 5200 K. Poprava prodajalne v Mahrovi hiši se je zvišala od proračunjenih 500 kron za 1922 K 92 vin. Skupaj 35.596 K 26 v. Poleg tega so narasli izdatki za dela, ki se prvotno niso jemala v poštev (!) (to je bil temeljit proračun!) 1. Napra-va dveh betonskih kanalov 2997 K 50 vinarjev. 2. Naprava stranskih kana-lov 1040 K. 3. Dela v režiji pri uravnavi cest in izkopavanje kanalov 6000 K. 4. Odvažanje ilovice 1491 K 75 vin. 5. Dovažanje gramoza 1431 K. 6. Za nasip z dolomitnim peskom 2000 K. 7. Za vo-do 19 K 62 vin. 8. Poprava uvoza v Levčevi hiši 924 K. 9. Preiskava talnih razmer, preden se je delo pričelo (!) 361 K 56 vin. 10. Naprava železnih plošč ob mostnih hodnikih 955 K. 11. Napra-va vlitih stebričkov 1498 K 23 vin. 12. Plača figurantoma 1340 K. 13. Razno za pisarno 680 K. **Torej se je nedovo-ljeno izdalo 56.334 K 92 vin.** K tej vsoti pa pridejo še dosedaj neizvršena, a neobhodno potrebna dela: 1. Za odkop zemlje in čiščenje bregov 3360 K. 2. Tlakovanje bregov 7800 K. 3. Naprava lesenih ograj 650 K. 4. Vpeljava elek-trične luči 1200 K. Torej znašajo vsi večji od občinskega sveta še nedovo-ljeni izdatki 69.344 K 92 vin. Od občin-skega sveta dovoljeni kredit na pod-lagi predloženega proračuna 185.261 K 31 vin. Prekoračeni nedovoljeni izdat-ek 69.344 K 92 vin. Skupni stroški za most 254.606 K 23 vin.

Proračun se je torej prekoračil za okroglo 37 odstotkov, brez dovoljenja se je pa izdalo 56.334 K 92 vin. Ali se more tako gospodarstvo imenovati pravilno? Ali je bil mestni stavbni urad kos svojih nalogi? Od navedenega zneska 254.606 K 23 vin. je pokritih 194.492 K 44 vin., in sicer v »Mestni hranilnici« naložena glavica od po-sojila 400.000 K v znesku 164.200 K in po 30.292 K 44 vin. iz prebitka loterij-skega posojila v letu 1900, katerega je občinski svet sklenil porabiti za gradnjo mostu.

Po predlogu županovem naj bi se preostali primanjkljaj 60.113 K 79 vin. pokrili iz prebitkov mestnega loterij-skega zaklada v letih 1901 in 1902.

Tako izgleda tedaj to vzorno go-spodarstvo. Preverjeni smo, da bi pri vestno in natančno sestavljenem pra-računu in natančno izvršenih pred-preiskavah in predpripravih prišel občinski svet do popolnoma drugač-nega zaključka. Kako je pa občinski svet obravnaval z onimi faktorji, ki so si dovoljevali take ogromne izdatke preko dovoljenega kredita, nam ni znano. Molče so gotovo prikimali, ker ugovarjati se itak nihče ni upal.

Dnevne novice.

+ V današnji seji kranjskega dežel-nega zbora, o kateri poročamo v celoti v jutrišnji številki, se je sprejel predlog kme-tijskega odseka (poročevalec baron Apfal-trern) glede preosnove poduka in gospodarstva na kmetijski šoli na Grmu, nadalje izpremenjeni zakonski načrt lov-skega z akona skupno z nekim samo-stalnim predlogom grofa Margherija. Pri tej priliki je deželni predsednik izrazil sicer svoje zadovoljstvo, da hoče deželni zastop-lovsko zakonodajo urediti in da je neka-tere pomisleke vlade vpošteval, izrazil pa pričakovanje, da bo zbornica tudi ostale pomisleke vlade vpoštevala. Sankcijo si vlada slejkoprej pridržuje. Zakon je večina z nekaterimi izpremembami, ki jih je te-kom debate vložilo veleposestvo, ne da bi jela. — Sprejel se je nadalje predlog finan-čnega odseka, oziroma dr. Kreka, da se ustanovi »Gospodarska šola« za kmečke mladence v Ljubljani. Šola bo trajala od 1. novembra do 31. marca vsa-kega šolskega leta. Sprejel se je tudi učni načrt, ki je natančno izdelan. »Gospodar-ska šola« bo velikega pomena. — Sprejel se je nato predlog posl. Ravniharja, da se v št. Petru za Pivko in košansko dolino ustanovi mesto okrožnega zdrav-nika. — Sprejme se izprememba zakona o varstvu ptic, da bo močje zlasti lju-bljanskim barjanom loviti cipe. Značilno je, da so liberalci, ki se sploh za razprave nič ne brigajo, bili pri razpravi in sklepanju te izpremembe od prvega do zadnjega odsotni! Prej so toliko vpili, da je S. L. S. škodovala ciparjem, ko pa se je sklenilo, da se ciparjem lov dovoli, jih še zraven ni bilo.

+ Kako liberalno časopisje poroča. Civilizirano časopisje celega sveta se stro-go drži načela, da o sejah različnih korpo-racij, saj važnejših, poroča strogo nepristransko. Pri »Slovenskem Narodu« so pa nekoliko drugačnega mnenja. Tako n. pr. beremo v včerajšnji številki tega lista sle-

deči uvod k poročilu včerajšnje seje Kranj-skega deželnega zbora: »Točni gospodje, ki določajo dnevni red, niso, tega se jim ne more očitati. Napovedana je seja, kakor vselej, ob pol 10., ura pa kaže zdaj že 3/4, a še ni nobenega znamenja, da bi se seja kmalu pričela. Klub deželnozbornske večine ima še sejo. Se pač še posvetuje o zakonu glede šolskega nadzorstva ter preudarja, če bi ne kazalo se vendarle pokoriti vlad-nim željam. Ali je pri klubovi seji navzoč tudi ekselencia baron Schwarz? Kdo bi to vedel... Vrata zbornice so odprta na ste-žaj, da se lepo vidi na hodnik. Poslancev ni videti tamkaj, pač pa sloni ob vratih ravnatelj deželnega muzeja dr. Mantuani, ki vsakogar sladko pozdravlja in se z njim rokuje. Pa menda vendar ni na dnevnem redu kakšno antropološko vprašanje, o katerem bi potreboval deželni zbor ravnateljevega strokovnjakega mnenja... Doli pod časnikaško ložo neprestano zvo-ni telefon. Pri telefonu se vrste uradniki s kolegom Terseglavom. Ali kličejo zakas-nele poslance-zaspance Eseele, ali si mor-da dajo raportirati o šansah današnjih vo-litev v trgovsko zbornico? To je seveda tajnost, v katero mi napredni smrtniki ne moremo prodreti... Ob 10. je dež. glavar dr. Šusteršič zasedel svoj stol ter jel zvo-niti in zvoniti. Vendar je trajalo še precej dolgo, predno se je zbornica napolnila. Med prvimi je prišel v zbornico škof An-ton Bonaventura, tisti, ki ne ve ne za Belo peč, ne za Fužine, marveč samo za Weißen-fels.« — To je tako silno neuduhovito, da gospoda kolego, ki je to sčecal, odkrito pomilujemo. Saj je vseeno, če »Narod« zoper poslance S. L. S. zabavlja ali ne, toda poročila bi pač lahko bila nekoliko bolj vestna in brez te navlake odspredaj in odzadaj, ki se ji mora vsak pameten člo-vek le smejati. Tako morejo pisati le otroci, ne pa polnoletni ljudje, ki se imajo vrhtega še za inteligentne.

+ Glede orožništva se je vršila v vče-rajšnji seji deželnega zbora jako zanimiva debata. C. kr. vlada iz te debate, v kateri se je ostro bicala pristranost gotovih orož-niških organov, lahko posname nauk, da je v tem oziru potrebna korenita remedura. Zaupamo deželnemu predsedniku, ki ima res srce za ljudstvo, da bo tudi v tem oziru enkrat red napravil in izbrisal zadnje sle-dove Heinovega režima v deželi. Poudar-jati pa moramo, da precejšen del orožni-štva svojo službo nepristransko in vestno vrši in je v tem oziru vse hvale vredno. Zato je le v interesu orožništva in njego-vega ugleda, da se kričeti nedostatki v tem oziru popravijo, da bo orožništvo už-ivalo tisto zaupanje med ljudstvom, ki mu po njegovem poklicu gre. S. L. S. tudi od strani orožništva ne bo trpela takih stvari, kakor so se včeraj v deželnem zboru od-krile! Torej red tudi v tem oziru!

+ Dr. Eger je v včerajšnji seji dežel-nega zbora skušal nedostojno pisavo nem-skih listov o razmerah kranjske dežele s tem opravičiti, da je trdil, da »Slovenec« o obravnavah deželnega zbora tudi pristransko poroča. To očitane moramo od-ločno zavračati. »Slovenec« o sejah dežel-nega zbora popolnoma objektivno poroča in celo govore nasprotnikov časih bolj na-tančno in vestno prinaša kakor »Narod« in »Grazer Tagblatt«. Da pa kot glasilo, ki stoji na programu S. L. S., o govorih naših poslancev primerno več poroča, je pa menda tudi umevno. Dr. Eger torej nima niti najmanjšega povoda se v tem oziru kaj pritoževati.

— Dve smrtni nesreči. Iz Borovnice. V torek, dne 13. februarja, je bil nesreče-dan za nas. Pri železniški čuvajnici št. 664 nad Bregom je povozil tovorni vlak št. 852 osemletnega dečka Janeza Koren, sina železniškega čuvaja Janeza Koren. Tovorni vlak št. 833 je vozil v smeri proti Borov-nici. Deček je čakal onkraj proge, da vlak odide. Tikoma za zadnjim odidlim vozom steče čez progo. V tem hipu privozi tovor-ni vlak št. 852 iz Borovnice proti Ljubljani. Stroj zagradi dečka ter mu odreže glavo in levo roko od trupa. Bil je takoj mrtev. Mati, ki je stala pred čuvajnico, je sicer mahala in klicala dečku, naj tam ostane; on pa, ki ni videl od nasprotni strani prihajajočega vlaka, se za opomin ni zmenil in je stekel — v smrt. — Obžalovanja vredno je pa tudi to, da se vlak ni ustavil, ko se je zgodila nesreča. Vsi vozovi so šli čez ubogo žrtev. Vlak je vozil naprej, ne da bi se osebe zmenilo za nesrečo. To se je zgodilo malo pred 4. uro popoldne. — Komaj so prinesli ponesrečenca okrog pol-petih v mrtvašnico, je izdihnilo v Borov-nici drugo mlado življenje. Anton Ravni-har iz Pokojišča je peljal klade skozi Bor-ovnico. V sredi vasi, kjer je cesta napeta, je bilo več otrok. Voznik je zakričal nad otroci, naj se umaknejo, in s silo zadržal konje. Pa je bilo že prepozno. Mala, dve leti stara Mimica, hčerka zidarja Franceta Žerjav, je pritekla v tem hipu na cesto — ravno pod konje. Sprednje kolo je pritis-nilo nežno telesce, da je deklica čez pol ure izdihnila vsled notranje poškodbe. — V kratkem času letošnjega leta so pri-petle že tri nesreče pri otrocih. 2. januarja se je v železniški čuvajnici št. 660 vnela pri-pečica obleke triletnemu Janezu Dormiš, da je vsled opeklin kmalu nato umrl.

— Vojaštvo v Vipavi. Iz Vipave. Nekaj topov, vojaških voz in vojaštva je že došlo v trg. Preurejeni prostori v Lanthierjevi graščini so večidel že pod streho. Dela se z mrzlično naglico. Zelo pa ovira delo slabo vreme. — V pondeljek, dne 12. t. m. se je vršila ponudbena razprava za izvršitev del pri novih vojaških stavbah, ki jih po-stavi občina med tem, ko prezidava graščino sedanjí lastnik baron Levet-zow. Delo za občino bo skoro gotovo sprejela znana slovenska tvrdka Zaje in Horn v Ljubljani, ki je izmed vseh ponudnikov najcenejša. Da izvrši vsa dela ena sama tvrdka, je zahtevala vo-jaska oblast, ki hoče imeti enotno delo. Želeti je seveda, da občina vpliva na to, da se pri tem kolikor mogoče upo-števa tudi korist domačih obrtnikov in domačinov sploh.

— V ognju zgorela. Pulj, 13. febr. 1912. V pondeljek ponoči se začelo v prvem nadstropju neke hiše goreti. Pri tem je postala v stanovanju, kjer je ožen nastal, speča delavčeva žena Katarino Fabro žrtev ognja. Zena je bila zelo pijači udana in so jo tudi isti večer videli ljudje priti precej vinjeno domov. Razun te slabe lastnosti je bila še tudi strastna kadilka. Sumi se, da se je prišedša domov, vlegla s cigareto v ustih v posteljo in zaspala. Ko so pridrli ognjegasci do nje, je bila že popolnoma sežgana. Nesrečnica je bila stara 45 let. Njene popolnoma ožgane kosti so prenesli v mrtvašnico mest-nega pokopališča.

— V tržiški ladjedelnici so spustili te dni v morje novo tovorno ladjo »La-conia«. Ladja je naročena od tržiške tvrdke Tripčevih in ima 9.600 ton. Veli-ki moderni parnik »Cesar Franc Jo-žef I.«, ki se je tudi v Trziču zgradil za družbo »Austro-Amerikana«, je sko-ro popolnoma zgotovljen in ga bo omenjena paroplovna družba v krat-kem postavila v prometno službo. Ta, eden najmodernejših parnikov Austro-Amerikane je namenjen za plovbo v Ameriko.

— Druga nemška gimnazija v Tr-stu. »Polaer Tagblatt«, ki je o tržiških nemških razmerah navadno dobro po-učen, izjavlja, da je vest o ustanovitvi druge nemške gimnazije v Trstu po-polnoma neutemeljena in da v Trstu nikdo ne misli na ustanovitev takega zavoda.

— Z Mirne. (Dopolnilna občinska volitev.) Pri današnji dopolnilni ob-činski volitvi je dobil kandidat S. L. S. Alojzij Višček, posestnik v Volčjih njivah, 59 glasov in je torej izvoljen. V manjšini so ostali liberalni g. nad-učitelj Matej Jenko 38 in Karel Kora-čin, gostilničar, 8.

— Strašna nesreča. V Žužemberku se je učil črevljarskega obrta mladi 14letni Hrvat Janez Jagodič. Dne 12. t. m. je v nekem sporu vrgel njegov mojster France Kašica velike skarje proti njemu. Škarje so se med poletom odprle in po nesreči vzvržene s tako silo in besnostjo so prodirle fantu suk-njo, srajco, kožo in mu ranile pljuča. Na pol mrtvega so pripeljali včeraj v bolnico usmiljenih bratov v Kandijo. Težko, da bi okrevl. Neusmiljenega mojstra so zaprli.

— Uboj v Šempetru pri Novem mestu. Gledeu boja smo dobili še na-slednje poročilo: V soboto, dne 10. fe-bruarja, zvečer so se zbrali mladi fant-je Alojzij Bevec iz Kija, potem odot-ni hlapec, Brulčev fant iz Kronovega in Pleškotov iz Prapreč in so peli do Šempetra, potem so se obrnili nazaj in pri Otoškem gozdu jim prideta naspro-ti dva bolj odrasla fanta Tratnikova. Ker so omenjeni mladi fantje že več-krat popivali, po so ljudje sumili Trat-nikova dva, da je hotel mlajši Tratni-kov France mlade ostrašiti. Trije so zbežali, Alojzij Bevec iz Kija pa ni ho-tel. Tratnik se mu približa, pa ga uda-ri, a udarec je padel na glavo, pa tako usodepolno, da je bil fant takoj popol-noma nezavesten, dokler ni v nedeljo popoldne v bolnici v Kandiji, kamor so ga zjutraj prepeljali, umrl. Franc Tratnik je takoj, ko je z bratom pobi-tega Alojzija Kija pripeljal na dom, prosil mater Bevevo odpuščenja re-koč: »Mati, odpustite mi, nisem mislil tako. Ubogi moji stariši!« — Popoldne se je šel Tratnikov sam javiti sodišču, a prej je še prosil dobre stariše za bla-goslov, češ, zdaj sem še Vaš sin, po-tem ko bom sojen, ne zaslužim več te-ga imena. Pač res grozna žalost za dve dobri in ugledni družini. Zaloigra tem bolj, ker nimamo nobenega običaj-nega vzroka; kajti nobeden ni nikjer nič pil, nobenega sovraštva ni bilo med njima, saj ste si družini v svaštvo in fantje prijatelji. En nauk nam daje ta žalost. Stari odgovor: »Noč ima svojo moč« še vedno velja, zato ga naj pa tudi sicer dobri fantje še vedno vpoštevajo.

— Bivši oficir pred okrožno sod-nijo v Gorici. Pred polletom je bil are-tiran Viljem Schwarz, bivši oficir, osumljen špionaže. To osumljenje je padlo, pač pa je bil Schwarz obtožen goljufije v škodo »Dunava«, zavaroval-ne družbe, pri kateri je bil nastavljen kot akviziter. Obtožen je bil tudi žaljenja časti, storjenega nekemu majorju, poročniku in četovodji pri planin-cih. Schwarz je obsojen na 5 mesecev ječe v dvema postoma.

— Dijaki izstopajo iz učiteljskega v Kastvu. Poroča se nam: Prvo šolsko pol-letje 1911/1912 se je na Kastavskem uče-ljišču dovršilo 10. t. m. Klasificiranih uče-ncv je bilo v I. tečaju 20, v II. 19, v III. 19 in v IV. 15, skupaj 73. Ker vse prošnje, pro-testi in shodi za premestitev učiteljskega v kako primernejše istrsko mesto niso nič pomagali in je vlada za vse gluha ostala, se je že do nedelje priglasilo 31 dijakov za izstop iz zavoda, gotovo pa jim sledi še drugi. Četrtoletniki se nameravajo doma pripraviti na izpit, drugi se porazdele v Zagreb in Zadar. Vsi navajajo kot razlog svojemu koraku veliko draginjo, slabo hra-no in stanovanje in druge neprilike. Ka-stavci so se neki med sabo dogovorili, da nobeden ne sme vzeti dijaka na hrano in stanovanje izpod 54 kron mesečno, kakor hitro pa pade odločba, da ostane učiteljske v Kastvu in se prične v to svrhu graditi nova šolska zgradba, so se kartelirali na mesečnih 60 kron, pa naj bo stanovanje še tako slabo in naj je tudi po 2, 3 do 4 dijakov skupaj v eni sobi. To je dijake še bolj raz-burilo ter zato segajo po skrajnih sred-stvih. Kastavci pa se hvalijo, da je namest-nik Hohenlohe, ki je časten občan Kastva, njihovi deputaciji obljubil, da dokler bo on v Trstu, učiteljske ne pojde iz Kastva. Zdi se, da je to res in da hoče vlada pospešiti zgradbo učiteljskega v Kastvu.

— Roparski umor na Reki. Dne 12. t. m. so našli strašno razmesarjeno 37letno hišno gospodinjko Osvald v Kantridi pri Reki mrtvo ležati v ku-hinji, omare pa oropane denarja in obleke. Kot storilca se sumi bivšega podstanovaleca Ivana Lach iz Vel. Ne-delje pri Ptuj, delavca v Dannbusovi ladjedelnici na Reki, ki je tudi ta dan izginil iz Reke. Preiskava je dognala, da je bil najbrže od Osvaldove zasačen pri kraji in jo je potem s sekiro in ku-hinjskim nožem umoril. Osvaldova je bila, kakor vedno, sama doma in je pripravljala kosilo za moža, ki je to-varniški delavec. Zločin je odkril neki berač, ki je prišel prosit in nato sklical ljudi. Mož, ki je zastoj čakal žene s kosilom, se je v skrbeh napotil domov in na potu zvedel za grozen dogodek. Za Lachom je policija uvedla najširše zasledovanje.

— Nov list. V Kranju je pričel iz-hajati nov list za vrtnarstvo in rejo malih domačih živali. List izhaja me-sečno pod naslovom »Priatelj Na-rave« in stane celoletno 4 K. V prvi številki prinaša sledeče spise: Naši vr-tovi, Madame Norbert Levavasseur, Naši ptiči pozimi, Beseda o kuncih, Nov način pridelovanja kumar na gre-benih in na teh postavljenih šotorih, Kako se pridelava prav debelo zeleno, Društvo vrtnarjev in prijateljev vrtov, Pravila tega društva in še štiri manjše članke. List prav toplo priporočamo. Naroča se pri g. Francu Globočniku v Kranju.

— Delavci bohinskega predora so pridedili na Svečnico veselico z igro. Čisti dobček (20 K) se je podaril ljud-ski šoli na Bohinjski Bistrici, za kar se izreka najtopleja zahvala. — Fanica Zemljanova, šol. vod.

— V Ameriki umrli Slovenci. V Jolietu je umrl Fran Doleš, oženjen, star 35 let, doma iz vasi Mahneti št. 9 pri Cerknici na Notranjskem. Zapu-šča ženo in nedoraslega otroka. — V Minneapolis, Min., je umrla soproga Ignacija Schnabl, ki je bila slovenska Korošica, stara 32 let. — V Clevelandu je umrl rojak Alojzij Muha, star 43 let, doma iz Studenca pri Postojni. — V Ely, Min., je umrl Slovenec Anton Oblak, star 30 let. Zapušča ženo in otroke. — V Salidi, Colo., je umrla soproga pred enim letom umrlega Ja-koba Pote, ki je zapustil 5 nedoraslih otrok.

— Izpopolnenje telefonskega omre-žja v Dalmaciji. Z Dunaja poročajo, da je trgovsko ministrstvo sklenilo, v svr-ho izpopolnitve telefonskega omrežja v Dalmaciji izdati še v teku leta 1912. dvainpol milijona kron.

— Instalacija šibeniškega škofa. Novoimenovani šibeniški škof dr. Luka Papafava je bil včeraj ob navzočnosti nadškofa dr. Puljišča in škofa dr. Gi-voje slovesno instaliran. Slavnosti sta prisostvovala zastopnik dalmatinskega namestništva in šibeniški župan dr. Krstel.

Spominjajte se pri vseh prire-ditvah, pri vseh veselih in žalostnih dogodkih »Slovenske Straže«!

k Narodna čitalnica v Celovcu. Dne 31. januarja t. l. se je vršil v hotelu Trabesinger občni zbor Narodne čitalnice v Celovcu. Izvolil in konstituiral se je sledeči odbor: Dr. Kotnik, predsednik; Lacko Bavdek, podpredsednik; Josip Stuhel, tajnik; Ivan Jerman, blagajnik; Ivan pl. Kappus, gospodar; dr. Rožič in dr. Stanjko, odbornika, Stefančič Jakob in Stefan Podboj, namestnika. Narodna čitalnica v Celovcu je začela prav živahno delovati. Med drugim je priredila veselico, ki se je vršila 7. februarja. Dasi ravno je bil ta dan sredi, vendar se je zbral na tej prireditvi cvet koroških Slovencev, ki se je pri zvokih vojaške godbe c. in kr. 17. pešpolka veselo zabaval pozno v noč. Pri drugih prireditvah bi prosili, da bi se spomnili na nas bratje in sestre tudi onkraj Karavank ter prihiti na prireditve »Narodne čitalnice« v Celovec. Edino tako bi bilo mogoče, da bi se začel zbuja tužni Korotan, ako bi se tudi onkraj Karavank začelo zanimanje za Koroško. Kličemo Vam torej vsem, kateri ste prihiti na našo veselico in vsem, kateri imate dobro voljo delati za zbujo in prespeh koroškega naroda, na svidenje. Narodna čitalnica v Celovcu bo prirejala vsako sredo družabne večere s petjem, eventuelno godbo, s poučnimi in saljivimi predavanji itd. K tem večerom vabi vse Slovence in Slovenke, kateri si želijo zdrave in dobre zabave. Pri dte k tem večerom v kolikor mogoče velikem številu, da se bode naše krdelo večalo in množilo in da pokažemo, da so še Slovenci na Koroškem.

k Poroka. Andrej Oset, posestnik Tolstovrške slatine, se je poročil dne 10. februarja z gđ. Marijo Urbanc.

Ljubljanske novice.

Ij Vabila na predpustnico »Ljubljane«, ki bo v soboto, dne 17. t. m. zvečer v veliki dvorani hotela »Union«, se razpošlje jutri.

Ij Odsek S. K. S. Z. trgovskih sotruidnikov v Ljubljani vljudo vabi k i. zabavnemu večeru, ki ga priredi v deljo, dne 18. februarja 1912 ob 7. uri zvečer v veliki dvorani »Ljudskega Doma« ob pogrnenih mizah. Za izborna vina in mrzla jedila skrbi vinska klet F. Fabian. Vstopnina: 1 K. Spored: 1. Svetek: Majolčica, moški zbor. 2. Volarič: Čolničku, moški zbor. 3. Volarič: Rožmarin, spremlja gosp. Bajde s klavirjem. 4. Mayer: Tičica. 5. Prohazska: Tak si lepa; Dvorák: Pesem, solonastop gosp. L. Bajdeta. 6. Kadelburg: V civilu, burka v enem dejanju. Poslovenil E. N. Režiser gosp. Potrato. 7. Gerbič: Narodne. 8. A. Spahn: Vesela postopača, velekomičen prizor. Poslovenil A. Sachs. — Med posameznimi točkami svira slavna Slovenska Filharmonija. Pri igri »V civilu« nastopi naš že znani komik g. G. Merc pod imenom Savski (Fric, vojaški sluga).

Ij Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani priredi predpustno veselico v nedeljo, dne 18. svečana 1912, v Rokodelskem domu, Komenskega ulica 12. Spored: 1. a) A. Svetek: Majolčica. Zbor. b) A. Svetek: Predpustna. Zbor. c) E. Adamič: Na vasi. Zbor. d) Fran S. Vilhar: Oj vstani, solnce moj! Tenor solo s spremljevanjem glasovirja, poje g. Lud. Bajde. 2. Govor, veleč. g. dr. Jerše. 3. A. Dransfeld: Navihana črevljarska vajenca. Komičen dvospev. Pojeta gg. J. Loar in R. Vrančič. 4. A. Sachs: Koncertni muzikantje. 5. Cirkus Smolenski. Veseloliga v dveh dejanjih. 6. Prosta zabava. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnina 70 vin.

Ij Vzgoja čuta za pravico in pravna izobrazba ljudstva. O teh dveh važnih nalogah našega kulturnega dela med slovenskim ljudstvom je govoril včeraj v »Ljudskem domu« g. dr. Malnerič. Razložil je bistvo in psihološke temelje čuta za pravico, ki so teženje po popolni harmonični dejavnosti in duševnih zmognosti posameznika in družbe in spoštovanje pred principom teh zmognosti, življenjem, pred človeško, po božji podobi ustvarjeno osebnostjo. Na vzgoji pravnega čuta mora počivati tudi javno-pravna, narodna, politična, demokratična izobrazba. G. predavatelj je razložil ovire pravnega čuta (individualne in ovire miljeja), pokazal na vse činitelje, kateri vzbujajo pravni čut in katere je treba radi tega negovati, razvijati, ter vse činitelje, ki motijo pravni čut, ali celo povzročajo pravne zablode. Poglobljenje čuta za pravico je poglobljenje našega individualnega in vsega javnega življenja. G. predavatelj je na kratko pojasnil, kako se javi pravni čut na vseh poljih obstoječega prava, kako pa zahteva tudi reforme obstoječega prava, kar je ravno bistvo pravne politike. Nato je navedel g. predavatelj še sredstva in organe za vzgojo čuta za pravico, med temi sredstvi tudi:

dramatiko, zgodovino, življenjefse onih junakov, ki so dali za pravico svoje življenje. — Razložilsi etični moment v pravu, nam je pojasnil g. predavatelj logični moment v pravu in bistvo pravne izobrazbe. Pojasnil je, kako se je pravna veda razvijala, pokazal, v čem obstoji delo pravika, njega težkoče, potrebo teoretičnega in praktičnega znanja. Nekaj zgledov je služilo v spoznanje pravne tehnike. Tudi tu je bilo zopet razložiti dalekosežni pomen pravne izobrazbe tudi za priprosto ljudstvo, zlasti v dobi, ko se ga namerava vedno bolj in bolj pritegniti k pravosodstvu, gmothe koristi, ki bi jih imelo ljudstvo, če bi bolje poznalo pravo, korist pravne vede, ki bi stopila s svoje strani v ožji stik z ljudstvom in njegovimi potrebami. Rodbina, šola in organizacije, občina, dežela in država bi morali vzgajati v ljudstvu — čut za pravico, pospeševati v ljudstvu pravno izobrazbo. Odseki za pravno izobrazbo in za pravno varstvo naj bi vstopili v življenje pri vseh večjih organizacijah, bodisi izobraževalnih, bodisi političnih. Stalen osrednji organ, ki bi bil obenem permanenten pravni odsek naših katoliških shodov, naj bi pa delo vodil, vodil tudi tehnične predpriprave za bodoče pravne reforme. — Poslušalci so z največjo pazljivostjo sledili predavanju, ki je končalo z besedami slavnega Jheringa: »Sila naroda pomeni toliko kot sila njegovega čuta za pravico«.

Ij V glasbeno šolo »Ljubljane« je mogoče tudi začetkom II. tečaja vstopiti. Poučuje se klavir, gosli, čelo, solpetje, deklamacija, teorija, harmonija ter kontrpunkt. Teoričneje podatke se izve v vodstveni pisarni, hotel »Union«, iz Frančiškanske ulice vsak dan od 3. do 6. ure popoldne.

Zabavni večer ljubljanskega Katol. mladeniškega društva. V nedeljo je priredilo Katol. mladeniško društvo običajno predpustnico, ki je lepo izpadla. Predvsem moramo leto konstatirati napredek pevskega zbora. G. pevovodja je izbral lahke, melodijozne pesmice, ki jih zmoro tudi začetnik. Od tod uspeh in z uspehom pogum za naprej. Nastop mladega solopceva v »Carjevi pesmi« je bil simpatičen. Jasna izgovarjana in čuvstveno prednashanje kažejo lep začetek. G. prof. dr. Jerše je v svojem nagovoru kazal na veliko delo katoliškega mladeniškega društva za vzgojo obrtne mladine, poročal o ustanovitvi odbora za zgradbo »Vajeniškega doma« in v nemal navzoče k vstrajnemu sodelovanju, da se popolnoma prežene brezbriznost, ki še vlada v nekaterih ljubljanskih krogih. Predpustnemu času prilagode in z mnogimi smešnimi anekdotami osoljeni govor je bil sprejet z velikim odobravanjem. Konečno sta bili na sporedu enodejanski »Ujela sta se« in »Nabito brez svinca«. Že igri sami sta ugajali, ker ne nudi tistih surovih prizorov, na katere naletimo po tolikih manjših burkah. A tudi igralce moramo pohvaliti. S tem sicer ne maramo reči, da so bili dovršeni. Bilo je več manjših nedostatkov, o katerih se ne spleča na tem mestu govoriti. Toda v splošnem bi delali igralcem krivico, če jim ne bi priznali, da so igrali živahno in neprisiljeno. Nekateri momenti so bili celo izvrstno pogojeni. Upamo, da pokažejo pri vsakem nastopu toliko napredka, kakor so ga dosegli v nedeljo. Obisk je bil zadovoljiv, pogrešali smo pa to pot številnejše udeležbe od strani našega razumnštva. F. U.

Ij Srebrno poroko bodeta praznovala v nedeljo, dne 18. t. m., ob 9. uri dopoldne v cerkvi Božjega groba pri Ljubljani naš vrli somišljenik g. Alojzij Lukner in njegova vzorna soproga g. Nežika Lukner. G. Luknerju, ki je ostal na delu že pri prvih pojavih našega ljudskega gibanja ter je ves čas ostal zvest in požrtvovalen sobočevnik S. L. S., naše najiskrenejše čestitke. Bog ohrani njega in njegovo soprogo še dolgo vrsto let v zdravju in zadovoljnosti.

Ij Avtomobilna tekma 1912 v Ljubljani. Meseca junija od 16. do 23. se bo vršila ena največjih avtomobilističnih tekem v Evropi, ki bo trajala celih osem dni. Start vožnje je Dunaj in pelje tekmovalna črta čez Nižjeavstrijsko, Štajersko, Koroško, Kranjsko, Tirolsko, Solnograško in Primorsko deželo. Dne 21. junija dosepejo tekmovalci v naše glavnomoesto, kjer jim bode kranjski avtomobilni klub pripravil skupno garažo in prenočišča. Na večer se vrši družabni sestanek, pri katerem bo svirala vojaška godba. Protektorat te vožnje je prevzel nadvojvoda Leopold, Salvator, ki bode sam tudi tekmoval poleg drugih avstrijskih plemičev; pričakuje se tudi, da se bo udeležil te vožnje brat nemškega cesarja princ Henrik, ki je največji avtomobilni sportsman nemške države. Letošnja nemška avtomobilna tekma izostane; vsled tega bo ta avstrijska avtomobilna dirka posebno od inozemcev številno zasedena.

Največje francoske, angleške in nemške tvrdke bodo poslale svoje vozove v boj. Dragocena častna darila so že razpisana; prvo darilo ima vrednost 10.000 K; poleg tega dobe zmagovalci zlate in srebrne medalje, srebrne in bronaste plakete. Tekma bode torej, kakor se kaže, zelo interesantna in naše mesto bo imelo čast prenočiti odlične člane cesarskih rodbin in svetovnih sportnikov. Kranjski avtomobilni klub je že pričel s pripravami in se bode potrudil, da dobe tuji najboljši utis od našedele in od našega stolnega mesta.

Ij Poroka. Dne 17. t. m. se poročil v tukajšnji frančiškanski cerkvi gosp. Alfons Schlesinger, posestnik in c. in kr. artiljerijski poročnik v pok. z gđ. E. m. o Treo, hčerko arhitekta in mestnega stavbinskega mojstra g. Viljema Treo.

Ij Člani »Slovenske Filharmonije« prirede v ponedeljek, 19. t. m., ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union« svojo prvo predpustnico pod imenom »Valček v večer«. Pri tej priliki se bodo izvajali samo najlepši valčki. Iz prijaznosti dirigira g. kapelnik Talich in igra polnoštevila »Slovenska Filharmonija«. Ker je čisti dobiček namenjen v korist članov in vstopnina samo 1 krono ter prireditve te vrste še v Ljubljani ni bilo, upamo, da se vsi prijatelji »Slovenske Filharmonije« udeležijo tega večera, ker se bodo tudi dobro zabavali. — Člani »Slovenske Filharmonije«.

Odborova seja »Matice Slovenske« bo v četrtek, dne 15. februarja 1912 ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih.

Ij Delujoč most v Ljubljani. Blizu domobranske vojašnice ob Gruberjevem kanalu imamo most, ki sam dela »delujoč most«. Poleg mostu napravljeni napis, se namreč glasi: Uhod k delujočemu mostu je strogo prepovedano. Nemško besedilo je pravično, slovensko pa nestvor.

Ij Voz ga je pritisnil. Viktor Kozina, delavec iz Sp. Šiške je pomagal v Ljubljani nekemu hlapcu nakladati oblanje. Ko je hlapec konje pognal, je Kozina voz opiral, da se ne prekucne, kar se je vzlíc te opore zgodilo, kajti voz se je zvrnil na Kozino in mu pritisnil levo roko in rebra.

Ij Preselitve v Ljubljani. V februar-skem preselitvenem roku se je v Ljubljani preselilo 356 rodbin, oziroma strank, ki so šteje skoro 1700 oseb. Na novo se je preselilo 21 družin, medtem ko se je 16 strank izselilo, ker so bile prestavljene v druge kraje. — Takozvanih malih in srednjih stanovanj še vedno primanjkuje. Nekateri gospodarji so zopet najemnine zvišali.

Ij Umobolna. Ko je šla sinoči vdova Katarina Bernikova po Sv. Petra nasipu, je nalezela na neko žensko, ki je sama med seboj govorila, da gre v vodo itd. Neznanka je nato skočila proti Ljubljani, Bernikova pa za njo. V tem, ko je ta skok v vodo preprečila, je prihitel stražnik in neznanko odvedel na osrednjo policijsko stražnico, kjer so dognali, da je identična z leta 1878. v Besnici rojeno delavko Alojzijo Jančarjevo ter da je umobolna. Na zdravnikovo odredbo so jo prepeljali z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

Ij Umrla je v deželni bolnici D. n. e. Frančiška, 73letna zasebnica, stanujoča na Dunajski cesti.

Razne stvari.

500 milijonov kron je zapustil, a ni napravil oporoke v New-Yorku železniški magnat Edward Hawley. Zapustil je le nekaj načrt za oporoke, nikakor pa ne oporoke in tudi načrta ni podpisal. Glavni dedič bo sedaj njegov nečak Fred Crandell, katerega je bogati Hawley silno sovražil in kateremu, kakor kaže načrt oporoke, ni nameraval nič zapustiti. Fred Crandell je 40 let star in ubog knjigovodja, ki z malo plačo vzdržuje svojo družino. Nekoč je bil uradnik v uradu svojega strica. Ondi se je zagledal v lepo telegrafistko. Stric je telegrafistko takoj odpustil in zahteval od nečaka, naj telegrafistko pozabi. Ker Crandell tega ni hotel storiti in je ubogo telegrafistko poročil, je tudi njega stric zapodil. Dvajset let je trpel in delal za svojo ljubljeno ženo, sedaj pa je nakrat nepričakovano podedoval velikansko premoženje.

Portugalska vlada izgnala tri škofo. Lizbona, 13. februarja. Vlada je izgnala iz škofij nadškofa v Bragi in v Portalegru in pa škofa v Samego.

Parnika se potopila; 46 ljudi utonilo. London, 13. februarja. Prišlo je poročilo iz Nagasaki, da sta dva japonska parnika Ryohamaru in Morimaru skupaj trčila in se potopila; utonilo je na prvem 32 in na drugem 14 pasažirjev.

Kitajsko poslaništvo na Dunaju in kitajska republika. Dunaj, 13. februarja. Kitajski poslanik je dobil že obvestilo, da se je kitajsko cesarstvo spremenilo v republiko in bo v prihodnih dneh republikansko zastavo razobesil.

— **Drugošolec pod vlakom.** Pri Desavi na Nemškem se je vrgel pod vlak drugošolec Voigt, ker ga je profesor, pri katerem je stanoval oklofutal zaradi prepovedanega obiska gostilne.

Pozor!

V četrtek, 15. februarja, se vrše volitve za obrtno in trgovsko zbornico kranjsko za srednjo obrt (bele glasovnice) in za malo obrt (zeleno glasovnice). — Somišljeniki, storite v zadnjem trenutku svojo dolžnost in pošljite pravilno podpisane bele in zelene glasovnice nemudoma tajništvu Slovenske Ljudske Stranke v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6.

Telefonska in brzojavna poročila.

ZMAGA S. L. S. V MENGŠU.

Mengeš, 14. februarja. Pri ponovnih občinskih volitvah je S. L. S. z veliko pomnoženo večino proti združenim nasprotnikom sijajno zmagala v vseh treh razredih.

AVSTRIJSKI ZUNANJI MINISTER AEHRENTHAL SE BORI S SMRTJO.

Dunaj, 14. februarja. Aehrenthalova bolezen se je silno poslabšala. Bati se je, da smrt vsak čas nastopi. Minister je že dalj časa bolan na lenkemiji, sedaj je nastopilo krvavenje iz nosu in ušes in ustnih sluznic; istotako je napredovalo razkrojenje krvnih teles, delovanje srca je slabotno, istotako zavživanje hrane. Minister je sicer pri zavesti. Splošno se njegovo stanje smatra za jako resno in nevarno.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 14. februarja. Za dan 19. t. m. ponedeljek sklicuje predsednik finančnega odbeka državne zbornice dr. Urban sejo finančnega odbeka z dnevnim redom: Generalna debata o vladnih predlogah finančnega zakona.

O VČERAJSNJIH DEMONSTRACIJAH V ZAGREBU.

Zagreb, 14. februarja. Pri sindčnih demonstracijah se je streljalo proti policiji iz revolverjev. Obmetavalo se je policijo tudi s kamenjem. En rekar je težko ranjen, 18 pa lahko. Od demonstrantov so ranjene dve ali tri osebe. Aretiranih je bilo 250 oseb. Delavstvo grozi, da proglasi danes generalno stavko in da nastopi s silo proti vsaki nasilnosti.

MED DUNAJSKIMI NEMŠKIMI KRŠČANSKIMI SOCIALCI.

Dunaj, 14. februarja. Danes se je pričela porotna obravnava na tožbo obč. svetnika Stahlycha proti podžupanu Hierhammerju, ki je Stahlycha v »Deutsches Volksblattu« imenoval lažnika, demogoga in političnega šarlatana. Skoro vsi voditelji dunajske krščanske socialne stranke bodo zaslišani za priče.

MED VOŽNJO V BENETKE JE SKOČILA V MORJE.

Reka, 14. februarja. Med vožnjo 2 Reke v Benetke je skočila gospa Rozina Mihajlovič iz Beograda v morje in utonila.

POSTRELJANI REVOLUCIONARJI.

New York, 14. februarja. Ujete revolucionarje Mehiki streljajo kar na kupe. Vlada ne pozna nikakega pardaona. Predsednik Madeiro je na glavo vodje revolucionarja Zappata razpisal veliko nagrado.

AVSTRIJSKI KONZUL SE JE USTRELIL.

Sofija, 14. februarja. Avstro-ogrski konzul v Viti, Bela Putnik, se je ustrelil. Vzrok nervoznost.

KNJIGOTRŠTVO.

Krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom na znanje. Katol. Bukvarna ima v zalogi najnovejši učni načrt za risanje za ljudske in meščanske šole, za učiteljska in otroške vrtce. Cena 30 vin.

Pristno brnsko blago

za pomladansko in poletno sezono 1912.

Kupon, 3'10 metr. dolg, za	1 kupon 7 kron
kompletno moško obleko	1 kupon 10 kron
(suknja, hlače, telovnik)	1 kupon 15 kron
zadostno, stane le	1 kupon 17 kron
	1 kupon 20 kron

Kupon za črno salonsko obleko K 20, kakor tudi blago za povračilo, turistične obleke, svileni kamgarni itd., pošlji po tovarniški ceni hot realna in solidna, dobroznana 425

zaloga tovarniškega sukna
Siegel - Imhof v Brnu.

Vzorci zastoni in frakove.

Vsled direktnega naročila blaga pri tržnici Siegel-Imhof iz tovarne imajo zasebniki mnogo prednosti. Vselej velika blagovna prometa vedno največja izbira povsem svežega blaga. Stalne, najnižje cene. Tudi najmanjša naročila se izvrše najiskrenejše, natančno po vzorcu.

Mnenje gosp. I. Scharf-a,
zdravnika v zdravilišču
Karlovi Vari.
Gospod J. Serravallo!
Trst.

Naznanjam Vam, da Vašo prošnjo,
da rabim z usehom žpe več let Vaše
Serravallovo Kina vino z
železom proti oslabljenju vsled
slabe hrane in proti vsakemu za-
drževanju krvne tvoritve
ter da Vaš izdelek zaseda trajno mesto
v razporedu mojih ordinacij.

Karlove Vari, 10. maja 1909.
Dr. Scharf.

Delniška pivovarna »Adria« v Trstu. Kakor smo že svoječasno poročali, se pretvarja tržaška eksportna pivovarna in tvornica slada R. Liebman v Senožeah s sodelovanjem Jadranske banke v Trstu v delniško družbo s polno vplačanim delniškim kapitalom K 1.000.000. Kraj za ustanovitev iste, je bil zelo srečno izbran, ker je tu dovolj izvrstne, kristalnočiste vode na razpolago in sveži gorski zrak dopolnjuje samo ta, za dobro kakovost izdelka jako važni faktor. Kakor se nam poroča, izkazuje bilanca za leto 1910/1911, po znatnih odpisih toliko čistega dobička, da bi odgovarjal skoro 10% obrestovanju projektiranega delniškega kapitala in ker so odnosi za nadaljni razvoj pivovarne zelo ugodni, obča se tudi v prihodnosti velika rentabiliteta podjetja.

Javna subskripcija se vrši od 19. do 29. t. m. Opozarjamo na v današnji številki objavljene predprijave na subskripcijo in pripominjamo, da sprejema Jadranska banka že od danes predprijave na imenovane delnice. Tozadevne tiskovine dobivijo se brezplačno na blagajnah Jadranske banke v Trstu, Opatiji, Ljubljani, kakor tudi pri Hrvatski vjeresijski banki v Dubrovniku, Splitu, Šibeniku in Zadru.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m, sred. tlak 736,0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm
13	9. zveč.	733,8	3,5	sl. szah.	jasno	
14	7. zjut.	732,4	1,5	sl. jvzh.	oblačno	0,0
	2. pop.	732,1	8,2	sl. vzh.	"	

Srednja včerajšnja temp. 4,5°, norm. -0,4°.

Zahvala.

Za vsa izražena sočutja povodom smrti našega preljubega očeta, tasta in starega očeta, gospoda

Ivana Poženel

izrekamo tem potom našo najlepšo zahvalo.

Posebno se pa še zahvaljujemo vsem prijateljem ranjkega, kateri so prihiteli od blizu in daleč, ter ga spremili k zadnjemu počitku.

Bog plačaj!

Ljubljana — Jesenice, 12. febr. 1912.

449

Žaluojači ostali.

Zahvala.

Vsem onim, ki so nam ob boleznih in smrti našega presrčno ljubljene, nepozabnega očeta, starega očeta in tasta, gospoda

Josipa Pollak

posesnika, osnjarja in trgovca v Kamniku št. 41 izrazili bodisi z besedo, bodisi z dejanjem svoje sočutje in sožalje, izrekamo tem potom najtoplejšo zahvalo.

Osobito se prav iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pokojnika kljub slabemu vremenu spremili na njegovi zadnji poti, posebej še č. g. dekana Lavrenčiču, č. o. franciškanom in č. šol. sestram reda sv. Vincencija de Paulo, tem slednjim v prvi vrsti za v resnici požrtvovalno in skrbno postrežbo ob bolniški postelji; gospodom odbornikom in g. zastavnišči »Nar. čitalnice«; sl. pevskemu društvu »Lira« za prelepe, ganljive žalostinke; gospodom trgovcem, ki so svetili ob krsti in s tem izkazali ranjkemu še posebno čast; g. okrajnemu glavarju Kresne-tu in drugim gg. uradnikom, ki so počastili pokojnika s svojo udeležbo pri pogrebu. Se enkrat vsem skupaj: Prisrčna hvala.

V KAMNIKU, dne 13. februarja 1912.

Žaluojača rodbina.

Marija Planinšek in Josipina Bahovec naznanjati vsem porodnikom, prijateljem in znancom žalostno vest, da je njihova skrbna in dobra mamica, ozi. tašča in stara mamica, gospa

Franciška Dane roj. Paternosti zasebnica

danes v torek, dne 13. februarja ob pol 3. popoldne po kratki mučni bolezni preminila s sv. zakramenti v 74. letu starosti v voljo božjo vdana mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage nam rajnice bo v četrtek, dne 15. februarja ob 3. pop. iz deželne bolnice k Sv. Križu.

Nepozabno priporočavi v molitev in blag spomin.

Sv. maše se bodo darovale v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 13. februarja 1912.

455

Fr. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9.

Glavna zaloga plošč slovenskih, kakor tudi vseh drugih vrst. Cena od K 2,50 naprej.

Gramofone

od K 25.— naprej. Avtomatične gramofone, najboljše in najzanesljivejše vrste za gostilničarje dajem na mesečne obroke.

Igle za gramofon ticoč od K 1,80 naprej. — Zahtevajte cenike, pošiljam brezplačno.

LEPO STANOVANJE

obstoječe iz treh sob, kopalne sobe in pritliklin se odda s 1. marcem ali pa za majev termin v 3. nadstropju na Bleiweisovi cesti 16. Vpraša naj se v pisarni Filip Supančič, Šubičeva ulica št. 5.

400

Dva pomočnika

za veliko delo, dobro izurjena, sprejme takoj Anton Čebulj, krojaški mojster Jesenice, Gorenjsko.

421

Potnik za manufakturno stroko

400

izurjen strokovnjak, v govoru in pisavi zmožen slovenščine ali hrvaščine, če le možno dobro vpeljan pri krojaških mojstrih na Kranjskem, Koroškem, v Hrvatski in Slavoniji, se sprejme za prodajo na potovanje, kakor tudi za akvizicijo. Ponudbe z navedbo referenc in zahtevo plače pod šifro »Tuchbranche 30/64 a« na anonimno pisarno Jos. A. Kienreich, Gradec.

Enega ali dva vajenca in enega pomočnika

za mesarsko obrt sprejme takoj Jan. Košenina, mesar, Kolodvorska ulica.

Illozemska zavarovalna družba za življenje

Ravnateljstvo: Dunaj I. Aspernplatz 1.

452

se priporoča za sklepanje zavarovanj na življenje, rente, doto in vojaško službo pod najugodnejšimi pogoji in najnižjimi premijami.

Stanje zavarovanj koncem leta 1910 ca 375 milijonov. Rezerve " " " " 112 "

Glavno zastopstvo za Štajersko in Kranjsko v Gradcu I, Schmiedgasse 40, kjer se sprejmo vsak čas strogo reelni, delavni sotrudniki proti dobri plači. Nadzornik za Kranjsko CIRIL GLOBOČNIK, Ljubljana, Elizabetna cesta 4.

Restavracija „Auer“

(pri »Belem konjčku«)

Podpisani vljudno naznanjam slavnemu občinstvu, da priredim

dne 15. in 19. februarja t. l.

domačo veselico

na katero si dovoljujem prijazno vabiti vse cenjene goste in prijatelje. — Postregel bom s pristnimi vini, svežim pivom in ceno ter okusno kuhinjo. — Vstopnina prosta. Proseč obilnega poseta, beležim z odličnim spoštovanjem

Ludovik Rožkar, restavrater pri »Auru«.

446

TRGOVINA

v lepem, zelo prometnem kraju tik okrajne ceste in železniške postaje na Spodnjem Štajerskem se prodaja, oziroma se pod ugodnimi pogoji da v najem.

Resnim reflektantom daje pojasnila Franc Vodenik v Poljčanah.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu v mestu kakor tudi na deželi uljudno naznanjam, da sem pričel samostojno izvrševati

umetno in trgovsko vrtnarsko obrt v Ljubljani, Ambrožev trg št. 3.

Priporočam se za vsa v moderno vrtnarsko obrt spadajoča dela, kakor v napravo načrtov in v izvrševanje novih parkov, vilih in hišnih vrtov, drevoredov itd. Nadalje prevzamem v celoletno oskrbovanje tudi vse že obstoječe vrtna naprave.

V blagohotno upoštevanje tega naznanila se uljudno priporočam z odličnim spoštovanjem

Anton Ferant

413

bivši večletni asistent mestnih nasadov v Ljubljani.

Krompir

jedilni, najboljše kakovosti, brezhiben, zdrav ter izbran, kakor tudi semenski krompir oddaja vedno v vsaki množini od 200 kg dalje po nizkih cenah tvrdka Iv. A. Hartmanna nasl. Avg. Tomažič v Ljubljani.

447

Vabilo na subskripcijo

na 1500 prioritetnih delnic po K 200.—, = nom. K 300.000.—

„ADRIA“, delniške pivovarne.

Jadranska banka v Trstu in gospoda Peter in Jurij Liebman, kot koncesionarji spremenijo že od leta 1920 obstoječo tržaško eksportno pivovarno in tvornico slada R. Liebman v Senožeah, v delniško družbo s polno vplačanim kapitalom

K 1.000.000.—,

kateri se razdeli v 2500 polno vplačanih prvotnih in v 2500 polno vplačanih prioritetnih delnic à K 200.— nom. Dosedanja lastnika omenjene pivovarne prevzameta vse prvotne delnice (K 500.000.— nom.)

Od prioritetnih delnic se je podpisalo privatnim potom že K 200.000 nom., a ostalih K 300.000 nom. se bode javno subskribiralo.

Glasom pravil nove družbe odpade od izkazanega čistega dobička najprvo

5% dividenda na prioritetne delnice

medtem ko se morebitni prebitek razdeli na do 5% no dividendo prvotnih delnic in morebitno superdividendo na oboje delnice. Subskripcijski kurz znaša

K 210.— za prioritetno delnico à K 200.— nom.

Ker participirajo delnice na vspehu družbe že od 1. oktobra 1911, je plačati 5% tekoče obresti od nominalnega zneska od 1. oktobra 1911 do vplačanja subskribiranega zneska. Vspeli aglo-dobiček se po odbitku subskripcijskih stroškov doda rezervnemu zakladu nove družbe. Subskripcijske prijave bodo sprejemali nižje navedeni zavodi

od 19. do 29. februarja 1912.

Pri subskripciji je plačati za vsako podpisano delnico K 100.— v gotovini, medtem ko je ostanek plačljiv po dokončani repartitiji, katere izid se bo subskribentom naznanil, najpozneje do 31. marca 1912.

Subskripcijska mesta:

Trst: Jadranska banka, kakor tudi njene podružnice v Ljubljani in Opatiji.

Dubrovnik: Hrvatska vjeresijska banka in njene podružnice v Splitu, Šibeniku in Zadru (kot bodoče podružnice Jadranske banke). Vsa eventualna pojasnila daje Jadranska banka v Trstu, kakor tudi pivovarna sama.

Trst, v februarju 1912.

Jadranska banka,

Peter Liebman, kot koncesionarji.

Jurij Liebman,

451

TEHNIČNI BIRO IN STAVBENO PODJETJE

RESLJEVA CESTA ST. 26 (POLEG PLINARNE), IZDELUJE:

3559

Beton
Zelezobeton
Mostove
Strope
Dvorane
Zazidke turbin

Strokovna
izvršitev
vseh vrst
načrtov
Prevzetje zgradb
Tehnična mnenja

Vodovodi
Električne centrale
Turbine
Mlini
Žage
Opekarne
Moderne apnenice

Obisk strokovnih
inženirjev
na željo

Vsak dan vso noč

KAVARNA „CENTRAL.“

KONCERT

dunajskega elitnega damskega orkestra.

Z velespoštovanjem

Štefan Mihelič, kavarnar.

Vstop prost

Št. 3374.

414 (3)

RAZPIS.

Za zgradbo:

1. dveh kapnic v vaseh Brezje in Gradac, občina Sv. Križ pri Kostanjevici, na 20.000 K.
2. vodnjaka v vasi Veliki Orehek, občina Šmihel-Stopiče pri Novem mestu na 2.300 K in
3. kapnice v vasi Veliki Vrh, občina Bloke, politični okraj Logatec, na 22.000 K

proračunjena dela in dobave se bodo oddale potem javne ponudbene obravnave. Pismene, vsa dela zapopadajoče ponudbe z napovedjo enotnih cen za posamezna dela naj se predlože

do 9. marca t. l., ob 12. opoldne

podpisanemu deželnemu odboru.

Ponudbe, katere morajo biti kolkovane s kolkom za eno krono, doposlati je zapečatene z nadpisom:

- „Ponudba za prevzetje gradbe
1. kapnic za Brezje in Gradac, občina Sv. Križ pri Kostanjevici,
2. vodnjaka za Veliki Orehek pri Novem mestu,
3. kapnice za Veliki Vrh pri Blokah.“

Ponudbi mora biti dodana izrečna izjava, da pripozna ponudnik stavbne pogoje po vsej vsebini in da se jim brezpogojno vkloni.

Razven tega je dodati kot vadij še 5% stavbnih stroškov v gotovini ali pa v pupilarnovarnih vrednostnih papirjih po kurzni ceni.

Deželni odbor si izrečni pridrži pravico, izbrati ponudnika ne glede na višino ponudbene cene, oziroma če se mu vidi potrebno, razpisati novo ponudbeno razpravo.

Načrti, proračun in stavbni popoji so na razpolago pri deželnem stavbnem uradu v običajnih uradnih urah

1. za kapnice v Brezjah in Gradacu za znesek K 3.60;
2. za vodnjak v Velikem Orehku za znesek K 1.50;
3. za kapnico v Velikem Vrhju za znesek K 2.40.

Deželni odbor kranjski

v Ljubljani, 10. februarja 1912.

Borzni in bančni interesentje!

Sedanji borzni položaj kaže na to, da se bodo vsled splošnega preobrata v doglednem času pojavile na efektivnem trgu gotove premembe. — Manj pomembni efekti utegnejo znatno oživeti, medtem ko je pričakovati pri drugih efekti, po katerih se raje povprašuje, z vso gotovostjo neka mlačnost. Resni borzni interesentje dobe na željo proti povračilu poštne strogo zanesljivo in zaupno pojasnilo o teh, kakor tudi o vseh mednarodnih efekti.

Banka Gelles & Comp., Dunaj I., Wollzeile 25.

Naslov za brzojavke: (tudi med borzno dobo) Gellesbank Wien, telefon 22.883 (interurb).

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

◆ Zaloge pohištva in tapetniškega blaga ◆

Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 11.

Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, jedilne in gosposke sobe. Divane, otomane, žimnice, modroce iz morske trave, zmednice na peresih, podobe, zrcala, otročje vozičke itd.

Sprejemajo se tudi opreme hotelov.

2924

Telefon 237.

Zajec & Horn

Telefon 237.

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 73.

Beton in železo-beton.

Fundamenti, stropovi, mostovi, vzdava turbin, -- stopnice, tlakovi, ksilolit, cevi za kanale. -- Umetni kamen (okraski za façade, obhajilne mize, balustrade).

Dinamo stroji, elektr. motorji. Naprave za elektr. razsvetljavo in prevajanje elektr. sile. Električni obrač vseh vrst. Ventilatorji. Turbo-generatorji, elektr. železnice in lokomotive, žerjavi in dvigala. Obločnice in žarnice vseh vrst. 1927

Elektrotehniška delniška družba
preje Kolben in dr. Praga-Vysočany

Vodne turbine vseh sestav, (Francis, Pelton). Točna, cena in hitra popravila vseh elektr. strojev od drugih tvrdk. Vse potrebe za inštaliranje. Odlitki iz Siemens-Martinovega jekla, ameriška kujna litina iz lastnih velikih livaren in jeklaren. Za vele- in malo obrt.

IZPELJAVA
vseh poslovnih transakcij. - Izdajanje čekov, nakaznic in KREDITNIH PISEM za vsa glavna in stranska mesta tu- in inozemstva.

C. KR. PRIVIL. BANČNA IN MENJALNIČNA DELNIŠKA DRUŽBA
Ake. kapital: 40.000.000 kron.
Rezervni zakladi: 17.000.000 kron.
Osrednja menjalnica:
„MERCUR“ DUNAJ I., WOLLZEILE 1.
Podružnice: Baden, Češka Kamnica, Češka Liza, Brno, Gablonz, N. Graslitz, Krakov, Litomerice, Moravski Zumberg, Müdling, Meran, Novi Jicin, Pizen, Praga, Liberec, Teplice-Senov, Dun. Novomesto, Cvilava.

NAKUP IN PRODAJA
vseh vrst rent, obligacij, državnih papirjev, akcij, prioritet, zastavnic, srečk i. t. d., i. t. d. Zavarovanje proti izgubi pri zbiranju srečk in vredn. papirjev. Prospekte in cenike premij zastoj in franko.